

ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΜΕ ΛΥΚΕΙΑΚΕΣ ΤΑΞΕΙΣ ΑΣΩΠΙΑΣ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ: 2014-2015

ΘΕΜΑ: Χαρτογράφηση του τόπου μας μέσα από τους βοιωτικούς μύθους

Α' ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

Παπαθανασίου-Λαψάνη Ιωάννα

Παππά Γεωργία

Σπανού Βασιλική

Χατία Κέιβιν

Β' ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

Κατσέλης Ιωάννης

Μπουραντά Παρασκευή

Στέρπης Δαυίδ Ραφαήλ

Τσακάλη Ειρήνη

Χότζα Φλοράλμπα

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ: Νάκου Παρθένα (ΠΕ 06)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	3
1. ΙΣΤΟΡΙΑ – ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ.....	4
1.1 Ορισμός Ιστορίας.....	4
1.2 Ορισμός Μυθολογίας.....	5
1.3 Πώς συνδέονται η μυθολογία με την ιστορία;.....	6
2. ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΒΟΙΩΤΙΑΣ.....	8
2.1 Παρουσίαση αρχαίας Βοιωτίας.....	8
2.2 Τα πρόσωπα και οι μύθοι που συνδέονται με κάθε περιοχή.....	10
2.3 Γιατί αποτέλεσε η Βοιωτία τόσο πλούσια πηγή μύθων και παραμυθιών;.....	11
2.3.1. Γεωλογικά φαινόμενα.....	11
2.3.2. Ιστορικό επίκεντρο.....	12
2.3.3. Φυσικό τοπίο.....	12
3. ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΡΟΝ ΒΟΙΩΤΙΑΣ.....	13
3.1 Συνέχιση της μυθολογικής παράδοσης στο παρόν.....	13
3.2 Οι βοιωτικοί μύθοι ως πηγή καλλιτεχνικής έμπνευσης.....	14
3.3 Φεστιβάλ Μύθων και Παραμυθιών Βοιωτίας.....	15
3.4 Κέντρα Εικονικής Αναπαράστασης / Πραγματικότητας.....	16
4. ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ.....	17
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I: Ευρετήριο.....	18
Αρχείο βοιωτικών μύθων.....	19
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II: Συνέντευξη με τον καλλιτέχνη Σπύρο Γουργιώτη.....	35
Συνέντευξη με τον αφηγητή Γώργο Λάιο.....	38
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΙΣΤΟΓΡΑΦΙΑ – ΦΙΛΜΟΓΡΑΦΙΑ	40

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η επιλογή του θέματος είχε ως στόχο τον επαναπροσδιορισμό του τόπου διαμονής μας, μέσα από μια παράπλευρη σκοπιά της ιστορίας, αυτή της μυθολογίας. Η σημαντικής αξίας ιστορία της περιοχής συνοδεύεται από ένα τεράστιο μυθολογικό πλούτο και είχε ιδιαίτερο ενδιαφέρον η ενασχόλησή μας με αυτόν. Η ερευνητική μας εργασία περιλαμβάνει μια σύντομη σύγκριση της ιστορίας και του μύθου, καθώς τα όρια πολλές φορές είναι θολά και την αναζήτηση μέσα από ιστορικούς λόγους γιατί ο τόπος μας γέννησε τόσους πολλούς μύθους. Αναπόσπαστο κομμάτι της έρευνας αποτέλεσε και η καταγραφή μεγάλου μέρους των βοιωτικών μύθων, δημιουργώντας αρχείο των μύθων και ερευτήριο βάση των τοποθεσιών. Η μεγαλύτερη ερευνητική πρόκληση που είχαμε να αντιμετωπίσουμε ήταν η απάντηση στο ερώτημα «Γιατί η Βοιωτία;» Τα συμπεράσματα μας βοήθησε η ιστορική έρευνα, οι συνεντεύξεις που πήραμε αλλά και μια δεύτερη ματιά στο ιδιαίτερο βοιωτικό τοπίο στην καθημερινότητά μας αλλά και κατά τη διάρκεια των δύο εκπαιδευτικών εκδρομών που κάναμε σε Θήβα, Ορχομενό και Λιβαδειά στα πλαίσια του μαθήματος. Ένα άλλο κομμάτι της εργασίας μας έχει να κάνει με τη συνέχιση της μυθολογικής παράδοσης στο παρόν και πως αυτή συντελείται. Το τέχνημά μας είναι η δημιουργία ηλεκτρονικού χάρτη που συνδέει τις περιοχές με τους μύθους.

1. ΙΣΤΟΡΙΑ – ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

Στα πλαίσια της έρευνας η ανάγκη να διαχωριστούν οι αλληλένδετες έννοιες ιστορία – μυθολογία προέκυψε πολλές φορές. Πολλοί μύθοι βασίζονται σε ιστορικά γεγονότα ή πρωταγωνιστούν σε αυτούς ιστορικά πρόσωπα. Κρίναμε λοιπόν απαραίτητη μια σύντομη αναφορά στον ορισμό των δύο εννοιών και στη μεταξύ τους σχέση.

1.1. Ορισμός Ιστορίας

Η λέξη "ιστορία" προέρχεται από το ουσιαστικό *ίστωρ*. *Ίστωρ* ήταν εκείνος που κατείχε ένα θέμα καλά ή ήταν αυτόπτης μάρτυρας ενός γεγονότος, ο διαιτητής, ο κριτής. Η ιστορία είναι μια επιστήμη που μελετά γραπτές πηγές που μας δίνουν πληροφορίες για το παρελθόν. Η λέξη "ίστωρ" με τη σειρά της είχε προέλθει από τη ρίζα του αρχαίου ρήματος *οίδα* και *είδα* (το συναντάμε στα αρχαία κείμενα και με τις δύο μορφές) και το οποίο σήμαινε "γνωρίζω".

Μούσα της ιστορίας θεωρείται η Κλειώ. Ο Ησίοδος, ο οποίος καταγόταν από την Άσκη Βοιωτίας, τη λεγόμενη «Κοιλιάδα των Μουσών», υποστήριξε ότι οι μούσες δίδαξαν την αφήγηση και η Κλειώ είναι η πρώτη καθώς τις απαριθμεί στη «Θεογονία» το όνομα της οποίας αποκαλύπτει σημαντικές πτυχές της επιστήμης την οποία εποπτεύει. Κλειώ > Κλείζω, δοξάζω, λαμπρύνω και ακόμη, κλείνω, κλειδώνω, περικλείω. Το κλέος, η δόξα και η κλεις, το κλειδί έχουν άμεση σχέση με την Κλειώ και την ιστορία. Η καταγραφή των ένδοξων πράξεων του παρελθόντος έδινε το κλειδί για την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων για το μέλλον. Με άλλα λόγια η ιστορία κλείνει την ουσία της ζωής εμποδίζοντας τη λήθη, μιας και μητέρα της Κλειούς, όπως και όλων των μουσών είναι η Μνημοσύνη.

«Κλειώ ιστορίαν» αναφέρεται και σύμβολά της είναι το χειρόγραφο το οποίο εκτυλίσσει από τη θήκη του, η σάλπιγγα για να διαλαλεί τις αξιομνημόνευτες παραδειγματικές πράξεις και η κλεψύδρα όσον αφορά τη ροή και τη χρονική τάξη των γεγονότων.

Η ιστορία δεν αποτελεί απλή αφήγηση τετελεσμένων γεγονότων, αλλά προσπάθεια αναδόμησης και ερμηνείας του παρελθόντος, με στόχο συνήθως την ερμηνεία του παρόντος και την πρόβλεψη του μέλλοντος. Ως εξελισσόμενη επιστήμη υφίσταται διαρκείς αλλαγές και μετασχηματισμούς, παράγοντας διαφορετικές [ιστοριογραφικές](#) προσεγγίσεις.

Ο ιστορικός ερευνά τις τάσεις της κοινωνίας σε διάφορες περιόδους και σε διάφορους τομείς, τις [οικονομικές συνθήκες](#), την εξέλιξη του [πολιτισμού](#), της επιστήμης, της φιλοσοφίας και της [τέχνης](#). Υπάρχει ιστορία των εθνών, ιστορία της τέχνης, της επιστήμης, της τεχνολογίας κ.λ.π.

1.2 Ορισμός Μυθολογίας

Η Μυθολογία είναι διακριτός [επιστημονικός](#) κλάδος που ασχολείται με τη μελέτη των [μύθων](#), δηλαδή των ιστοριών που ένας ιδιαίτερος πολιτισμός θεωρεί αληθινές και χαρακτηρίζουν ένα ιδιαίτερο [θρησκευτικό](#) ή ιστορικό γεγονός

Οι μύθοι είναι γενικά ιστορίες βασισμένες στην [παράδοση](#) και το [θρύλο](#), προορισμένες αρχικά να ερμηνεύσουν το πώς ξεκίνησε η δημιουργία σε κοσμικό και τοπικό επίπεδο με μύθους της δημιουργίας ή ιδρυτικούς μύθους. Για παράδειγμα, υπάρχουν μύθοι δημιουργίας σε όλες τις μυθολογίες του πλανήτη που ασχολούνται με [κοσμολογικά](#) προβλήματα (η δημιουργία του σύμπαντος, των άστρων κ.λπ.) Υπάρχουν, επίσης, ιδρυτικοί μύθοι, που ερμηνεύουν αιτιολογικά την έναρξη λειτουργίας μιας πόλης. Η [Αθήνα](#), η [Ρώμη](#), το [Βυζάντιο](#) (η [Κωνσταντινούπολη](#)) και πάμπολλες άλλες, είναι πόλεις που διαθέτουν τον ιδρυτικό τους μύθο. Οι μύθοι ερμηνεύουν, επίσης, φυσικά φαινόμενα, ανεξήγητα [πολιτισμικά](#) κενά και ό,τι άλλο δεν μπορεί να ερμηνευθεί ορθολογικά. Ωστόσο, δε δημιουργήθηκαν όλοι οι μύθοι για ερμηνευτικούς σκοπούς. Στους περισσότερους εμπλέκεται μια υπερφυσική δύναμη ή [θεότητα](#), αλλά αυτό δεν αποκλείει από την επικράτεια της μυθολογίας θρύλους και απλές αφηγήσεις που πέρασαν μέσω της προφορικής παράδοσης από γενεά σε γενεά.

Ο [Ρόμπερτ Γκρέιβς](#) (Robert Graves) αναφερόμενος στον [ελληνικό μύθο](#) έδωσε έναν αρκετά περιεκτικό ορισμό για τα γενεσιουργά αίτια του μύθου: "Ο αληθινός μύθος μπορεί να οριστεί ως αποτέλεσμα της τελετουργικής μίμησης που τελείτο σε δημόσιους εορτασμούς, και σε πολλές περιπτώσεις καταγράφηκε με εικονιστικό τρόπο".

Γι' αυτό η λέξη μυθολογία σήμερα χρησιμοποιείται για εκείνες τις ιστορίες που πιθανώς είναι ή δεν είναι ιστορικά αληθείς, αλλά αποκαλύπτουν θεμελιώδεις αλήθειες και εννοήσεις για την ανθρώπινη φύση, συχνά μέσω των [αρχετύπων](#) που διαθέτουν στη δομή τους. Επίσης, οι εν λόγω ιστορίες εκφράζουν τις απόψεις και τιςπίστεις της χώρας, της χρονικής περιόδου, του πολιτισμού και/ή της θρησκείας που τους γέννησε.

Ανάμεσα στους μύθους συναντάται πολλές φορές ένα κοινό μοτίβο, αυτό που ο Joseph Campbell (Campbell, 1993) ονόμασε "μονομύθο". Δομικά συστατικά του "μονομύθου" αποτελούν οι διαδικασίες της διαχώρισης, της μύησης και της επιστροφής (separation - initiation - return). Η ιστορία αυτή παρουσιάζεται καθολικά σε μύθους ανά τον κόσμο και εμπεριέχει αρχέτυπες μορφές (με χαρακτηριστική το αρχέτυπο του ήρωα - ο πρωταγωνιστής της ιστορίας).

Τα σημαντικότερα αρχέτυπα που συναντώνται στους μύθους και τα παραμύθια κατά τον Vogler (Vogler, 2007) είναι:

- (i) Ο ήρωας
- (ii) Ο μέντορας (ο σοφός γέρος ή η σοφή γριά)
- (iii) Ο φρουρός του κατωφλιού

- (iv) Ο αγγελιοφόρος
- (v) Ο χαρακτήρας που αλλάζει μορφή (shapeshifter)
- (vi) Η σκιά
- (vii) Ο σύμμαχος
- (viii) Ο απατεώνας (trickster)

Ο Ελβετός ψυχολόγος Carl. G. Jung χρησιμοποίησε τον όρο αρχέτυπο, εννοώντας αρχαία μοτίβα προσωπικότητας που αποτελούν κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας. Παρότι η μελέτη του έγινε περισσότερο υπό το πρίσμα της κλινικής ψυχολογίας και όχι της αφήγησης οι διηγηματογράφοι χρησιμοποιούν πολλές φορές ενστικτωδώς τα αρχέτυπα αυτά για την δημιουργία δραματικών εμπειριών που είναι καθολικά αναγνωρίσιμες.

Σε πολλούς μύθους ο ήρωας μπαίνει μέσα στον κόσμο της περιπέτειας, τον άγνωστο κόσμο που θα εξερευνήσει, μέσα από μια ενδοστρεφή είσοδο ("μέσα στην κοιλιά της φάλαινας") που ορισμένες φορές παίρνει την μορφή της αυτοεξόντωσης. Τα τέρατα αυτά συμβολίζουν κατά τον Campbell μια αρχέτυπη μορφή τον "φύλακα του κατωφλιού" η λειτουργία του οποίου είναι να αναγκάζει τον ήρωα να αφήσει πίσω του τον σαρκικό του εαυτό (το συνειδητό) και να εισέλθει μόνο με τον πνευματικό του εαυτό (το ασυνείδητο). Ο ήρωας υπόκειται σε μια πνευματική μεταμόρφωση κατά το πέρασμα του μονοπατιού. Το αρχέτυπο αυτό ενώ αρχικά φαντάζει σαν μια διαβολική φιγούρα ο ρόλος του είναι να διαφυλάσσει την αγνότητα του ήρωα και άρα δείχνει την διπλή φύση και λειτουργία των αρχετυπικών μορφών.

Ανάμεσα στους μύθους συναντάται πολλές φορές ένα κοινό μοτίβο, αυτό που ο Joseph Campbell (Campbell, 1993) ονόμασε "μονομύθο". Δομικά συστατικά του "μονομύθου" αποτελούν οι διαδικασίες της διαχώρισης, της μύησης και της επιστροφής (separation - initiation - return). Η ιστορία αυτή παρουσιάζεται καθολικά σε μύθους ανά τον κόσμο και εμπεριέχει αρχέτυπες μορφές (με χαρακτηριστική το αρχέτυπο του ήρωα - ο πρωταγωνιστής της ιστορίας).

1.3 Πως συνδέονται η ιστορία με τη μυθολογία

Όπως είπαμε και στο πρώτο κεφάλαιο η μυθολογία είναι ένας επιστημονικός κλάδος ο οποίος ασχολείται με την μελέτη των μύθων. Από την άλλη η ιστορία μελετά κυρίως γραπτές πηγές που δίνουν πληροφορίες για το παρελθόν μιας εποχής. Άραγε συνδέονται μεταξύ τους;

Αυτό το ερώτημα είχε απασχολήσει πολλούς μελετητές. Κατά πόσο δηλαδή οι μύθοι αναφέρονται και περιγράφουν γεγονότα μόνο συμβολικά, τα οποία συνέβησαν κάπου κάποτε ή ουσιαστικά μεταφέρουν τη μνήμη πραγματικά ιστορικών γεγονότων, που συνέβησαν σε συγκεκριμένη ιστορική στιγμή, που όμως είναι τόσο μακριά χρονικά από τη δική μας, ώστε μόνο μέσα από μύθους και προφορικές παραδόσεις θα μπορούσαν να επιβιώσουν σαν μια

ανάμνηση στη μνήμη μας ως ανθρωπότητα. Αν προσπαθήσουμε να ορίσουμε την ιστορία και τη μυθολογία και να τις διαχωρίσουμε, θα πούμε ότι στην πρώτη ανήκουν τα αντικειμενικά γεγονότα στη μεγαλύτερη τους ακρίβεια, ενώ στη δεύτερη ανήκουν οι ψυχολογικές και συμβολικές αντιλήψεις, οι οποίες ενυπάρχουν σ' αυτά τα γεγονότα. Επίσης, η Ιστορία είναι αυστηρά χρονολογική ενώ η Μυθολογία όχι. Ακόμη, η Ιστορία είναι η πορεία προς τα Αρχέτυπα, ενώ η Μυθολογία είναι αυτή που εμπεριέχει και ενσαρκώνει τα Αρχέτυπα. Στην πραγματικότητα και οι δυο συσχετίζονται μεταξύ τους και υποστηρίζονται αμοιβαία. Μία μυθολογική έννοια κρατά την ίδια συμβολική πραγματικότητα, ακόμη κι αν ενυπάρχει σε εκατό διαφορετικά ιστορικά γεγονότα, όπως για παράδειγμα ο παγκόσμιος κατακλυσμός είναι ένας μύθος που εκδηλώθηκε σε διαφορετικές εποχές.

Ως τελικό συμπέρασμα παραθέτουμε αυτό που σημειώνει ο ιστορικός [Κωνσταντίνος Παπαρρηγόπουλος](#) : «Η ιστορία κάθε έθνους σύγκειται ή από [μύθους](#) ή από γεγονότα τα οποία έχουν κάποια υπόσταση αλήθειας, συνυφάνθησαν όμως τόσο με το μύθο, ώστε η διάκριση της ιστορίας από αυτά αποβαίνει αδύνατος».

2. ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΒΟΙΩΤΙΑΣ

Σε αυτό το κομμάτι της ερευνητικής εργασίας παρουσιάζουμε τις περιοχές της αρχαίας Βοιωτίας όπου γεννήθηκαν οι μύθοι. Οι τόποι των μύθων, τα αρχαία ή διαχρονικά τοπωνύμια και μια συνοπτική παρουσίαση της ιστορίας που αιτιολογεί τη σπουδαιότητα της περιοχής.

2.1 Παρουσίαση αρχαίας Βοιωτίας

Η Βοιωτία είναι τμήμα της ανατολικής Στερεάς Ελλάδας. Τα όρια του νομού αυτού δεν ήταν πάντα τα ίδια. Οι αρχαίοι εννοούσαν τη χώρα που χωρίζεται από την Αττική με τον Κιθαιρώνα και την Πάρνηθα, με τη θάλασσα από την Εύβοια, με τον Παρνασσό από τη Φωκίδα και την Οίτη από τη Λοκρίδα. Έτσι η Βοιωτία περιλάμβανε τη μεγάλη πεδιάδα της Θήβας και της Λιβαδειάς. Από την αρχαία εποχή τη διεκδικούσαν πολλοί λαοί για τη θέση της, γιατί εκεί έβρισκαν όλα τα απαραίτητα για να ζήσουν. Η αρχαία παράδοση αναφέρει πολλούς τέτοιους λαούς, οι οποίοι κατοίκησαν στη Βοιωτία, οι σημαντικότεροι όμως ήταν οι Μινύες, οι Βοιωτοί και οι Καδμείοι. Οι δυο πρώτοι από τους λαούς αυτούς προέρχονταν από τη Θεσσαλία, ενώ οι Καδμείοι ήταν Φοίνικες ή Ελληνοφοίνικες. Την προϊστορία της Βοιωτίας αναφέρουν και τα ομηρικά ποιήματα, στα οποία εμφανίζονται οι Βοιωτοί ενωμένοι σε ομοσπονδία που παίρνει μέρος στον πόλεμο εναντίον της Τροίας με 50 πλοία. Σύμφωνα με τη μυθολογία, το όνομά της η περιοχή το πήρε από το Βοιωτό, γιο του Ποσειδώνα και της Άρνης. Η Βοιωτία αναφέρεται επίσης ως γενέτειρα του θεού Διόνυσου και του ήρωα Ηρακλή.

Από τους ιστορικούς χρόνους, πόλεις της Βοιωτίας αναφέρονται η Λεβάδεια, στην οποία λειτουργούσε το μαντείο του Τροφώνιου Απόλλωνα ως το 2ο μ.Χ. αι. Βρισκόταν στη θέση που

βρίσκεται σήμερα η Λιβαδειά. Κοντά στην πόλη βρισκόταν η πηγή Έρκυνα που τα νερά της χύνονταν στην Κωπαΐδα σήμερα η λίμνη αυτή λέγεται Χιλιά.

Η Βοιωτία κατοικείται από αρχαιοτάτων χρόνων. Πρωτοελλαδικοί οικισμοί έχουν βρεθεί στις ανασκαφές της Εύτρησης και στις Λιθάρες, κοντά στη Θήβα. Η μυθολογία αναφέρεται στην μακράιωνα κατοίκηση της Βοιωτίας με τον μύθο του Ωγυγού, η με τις αναφορές στην βοιωτική πόλη Γραία, που χαρακτηριζόταν η αρχαιότερη του κόσμου. Σύμφωνα με τη μυθολογία, το όνομά της η περιοχή το πήρε από το Βοιωτό, γιο του Ποσειδώνα και της Άρνης. Η Βοιωτία αναφέρεται επίσης ως γενέτειρα του θεού Διόνυσου και του ήρωα Ηρακλή.

Ο Ωγύγος ή Ωγύγης, ήταν κατά την [Ελληνική Μυθολογία](#), ένας από τους αρχέγονους ηγέτες στην Αρχαία Ελλάδα. Κατά μία άλλη εκδοχή ήταν ο πρώτος βασιλιάς της [Αττικής](#). Η ετυμολογία και η έννοια του ονόματος (από το επίθετο Ωγύγιος) πιθανόν να σημαίνει, αρχέγονος, πρωταρχικός, πολύ αρχαίος. Είναι ιδιαίτερα γνωστός ως βασιλιάς των Εκτενών, των αυτοχθόνων (προκατακλυσμιαίων) και πρώτων κατοίκων της Βοιωτίας. Ίδρυσε την πόλη Ωγυγία (η μετέπειτα [Θήβα](#)) και έγινε ο πρώτος βασιλιάς της. Ο [Παυσανίας ο περιηγητής](#), αναφερόμενος στην Βοιωτία, τον 5ο αιώνα π.Χ. αναφέρει: «Οι πρώτοι οικιστές των Θηβών υπήρξαν οι Εκτένες και ο βασιλιάς τους Ωγύγης, ένας αυτόχθων. Από το όνομα αυτό προήλθε ο Ωγύγιος, επίθετο το οποίο χρησιμοποιούν πολύ ποιητές αναφερόμενοι στους Θηβαίους.»

Στα βορεινά της Λιβαδειάς βρισκόταν η Χαιρώνεια. Στα ανατολικά της Χαιρώνειας βρισκόταν ένα μεγάλο λιοντάρι από καφέ μάρμαρο, μνημείο αφιερωμένο στους Βοιωτούς, που έπεσαν πολεμώντας το Φίλιππο το άγαλμα αυτό σώζεται ως σήμερα.

Σπουδαία αρχαία πόλη ήταν και ο Ορχομενός. Επίσης η Τεγύρα ή Τεγύραι, που σύμφωνα με ένα μύθο, εκεί γεννήθηκε ο Απόλλωνας κι εκεί ήταν το μαντείο και ο ναός του Απόλλωνα Τεγουραίου.

Άλλες μικρότερες πόλεις ήταν οι: Όλμωνες, Ύγηπος, Κυρτώνη, Κώπες, Ανθηδών, Χαλία, Τράφεια, Πετεώνα, Ακραίφνια, Ογχηστός, Αλίαρτος, Τιφούσσιον, Κορώνεια κ.α.

Σπουδαίες πόλεις υπήρχαν και στο λεκανοπέδιο της Θήβας: Ωρωπός, Δήλιο, Τανάγρα. Στη μέση περίπου του λεκανοπέδιου βρισκόταν η Θήβα, η σημαντικότερη από τις πόλεις της Βοιωτίας. Λίγο πιο πέρα ήταν οι Πλαταιές. Στο δυτικό τμήμα του θηβαϊκού πεδίου ήταν οι Θεσπιές, τα Λεύκτρα, η Άσκρα, πατρίδα του ποιητή Ησίοδου και η Κορσεία.

Πρωτεύοντα ρόλο στην ιστορία της Βοιωτίας από τις παραπάνω πόλεις διαδραμάτισαν η Θήβα, οι Θεσπιές και οι Πλαταιές. Αυτές αντιπροσώπευαν τον ανταγωνισμό μεταξύ Καδμείων και Μινυών και την πάλη μεταξύ ολιγαρχικών και δημοκρατικών. Οι εμφύλιοι αυτοί πόλεμοι σταμάτησαν μεταξύ 550 και 480 π.Χ., με τη συμμαχία πολλών πόλεων που αποτέλεσαν το "Κοινό των Βοιωτών", είδος ομοσπονδίας με κοινούς άρχοντες, τους βοιωτάρχες. Μνημεία της συμμαχίας αυτής είναι τα νομίσματα που φέρουν σχετικά σύμβολα απ' αυτήν τη συμμαχία προήλθαν οι γιορτές Παμβοιώτια και τα κοινά κέντρα λατρείας. Αρχαιολογικό Μουσείο Θηβών

Στους Μηδικούς πολέμους πολλοί από τους Βοιωτούς έγιναν φίλοι των Περσών οι Θηβαίοι μάλιστα, στη μάχη των Πλαταιών, (479 π.Χ.) πολέμησαν εναντίον των Αθηναίων.

Από το 480 όμως ως το 387 π.Χ. η Βοιωτία υπήρξε σύμμαχος και φίλη της Αθήνας, εκτός από τους Θηβαίους, που στον Πελοποννησιακό πόλεμο έγιναν πιστοί σύμμαχοι των Σπαρτιατών. Μετά την πτώση της Αθήνας, οι Θηβαίοι απόκτησαν μεγάλη δύναμη και έτσι διέλυσαν το "Κοινό των Βοιωτών" το 387 π.Χ. με την Αντακίδειο ειρήνη. Η ακμή της Θήβας έφτασε στο αποκορύφωμά της με τις νίκες του Επαμεινώντα στα Λεύκτρα και στη Μαντινεία το 362 π.Χ. και τον αγώνα τους κατά των Σπαρτιατών. Ο Φίλιππος όμως και ο γιος του Μέγας Αλέξανδρος μείωσαν το γόητρο των Θηβαίων. Το 335 π.Χ. η πόλη καταστράφηκε εντελώς από το Μ. Αλέξανδρο (σώθηκε μόνο το σπίτι του ποιητή Πινδάρου). Η παρακμή τους μεγάλωσε πιο πολύ στους ρωμαϊκούς χρόνους.

2.2 Τα πρόσωπα και οι μύθοι που συνδέονται με κάθε περιοχή

Η Βοιωτία σχετίζεται με πολλούς μύθους οι οποίοι είναι διαδεδομένοι σε όλη την Ελλάδα. Επίσης υπάρχουν και σήμερα πολλά μνημεία τα οποία μπορεί οποιοσδήποτε να επισκεφτεί όπως η πηγή των Αγίων Θεοδώρων γνωστή από την μυθολογία ως «Οιδιπόδεια Κρήνη» στην οποία ξέπλυνε ο Οιδίποδας τα ίχνη μετά το φόνο του πατέρα του Λαίου και οι πηγές των Χαρίτων στον Ορχομενό.

Στο παράρτημα υπάρχει διαθέσιμο ευρετήριο, καθώς και αρχείο των σχετικών μύθων. Οι περιοχές της Βοιωτίας και τα σημαντικότερα πρόσωπα που συνδέονται με τους μύθους είναι τα εξής:

ΑΝΘΗΔΟΝΑ: Γλαύκος ο Ανθηδόσιος

ΑΝΤΙΚΥΡΑ: Ηρακλής

ΑΣΚΡΗ: Μούσες

ΑΥΛΙΔΑ: Ιφιγένεια

ΕΛΕΩΝΑΣ: Ευρώπη, Διόνυσος, Πρόκριδα

ΕΛΙΚΩΝΑΣ: Μούσες, Ελικώνας, Κιθαιρώνας,

ΘΕΣΠΙΕΣ: Νάρκισσος

ΘΗΒΑ: Αγαύη, Αντιόπη, Αυτονόη, Ινώ, Κάδμος, Οιδίποδας, Πενθέας, Πολύδωρος, Σεμέλη,

ΚΙΘΑΙΡΩΝΑΣ: Ζήθος

ΛΙΒΑΔΕΙΑ : Έρκυνα, Περσεφόνη, Τροφώνιος

ΟΡΧΟΜΕΝΟΣ: Αργοναύτες, Ασκληπιός, Απόλλωνας, – Τεγυραίο Μαντείο-Εργίνος, Φρίξος και Έλλη, Χάριτες

ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ: Δευκαλίωνα και Πύρρα

ΠΕΤΡΑ: Τιλφούσα, Απόλλωνας, Τειρεσίας

ΠΛΑΤΑΙΕΣ: Βασιλιάς Κιθαιρών

ΤΑΝΑΓΡΑ: Εύνοστος, Όχη

2.3 Γιατί αποτέλεσε η Βοιωτία τόσο πλούσια πηγή μύθων και παραμυθιών;

Αυτό αποτέλεσε ένα από τα βασικά και πιο «επίμονα» ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας μας, γιατί η Βοιωτία ξεχωρίζει στον ελλαδικό χώρο για τον πλούτο των μύθων που σχετίζονται με την περιοχή. Αναζητώντας τις αιτίες καταλήξαμε στα παρακάτω συμπεράσματα.

2.3.1. Γεωλογικά φαινόμενα

Οι Αρχαίοι Έλληνες δημιούργησαν πολλούς μύθους που αφορούσαν τις έντονες περιβαλλοντικές αλλαγές που γίνονταν στον Ελλαδικό χώρο, μια περιοχή με έντονη σεισμική και ηφαιστειακή δραστηριότητα την εποχή εκείνη αλλά και σήμερα. Στην κεντρική Ελλάδα είχαμε στην προϊστορική εποχή μεγάλες γεωλογικές μεταβολές (έντονη ηφαιστειότητα, σεισμικότητα, αλλαγή των ακτογραμμών κ.λ.π.). Για το λόγο αυτό δημιουργήθηκαν πολλοί

μύθοι, όπως η Τιτανομαχία, ο μύθος του Δευκαλίωνα και της Πύρρας, η γέννηση του Έλληνα, η δράση του Ηρακλή κ.ά.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η Τιτανομαχία - Γιγαντομαχία. Η Ελληνική μυθολογία μας λέει ότι στο βουνό Όθρυ είχαν συγκεντρωθεί οι Τιτάνες και από εκεί μάχονταν κατά των θεών του Ολύμπου. Η περιοχή αυτή παρουσιάζει σεισμικότητα και ηφαιστειότητα, που ασκούν σημαντική επίδραση στη διαμόρφωση των συνθηκών του φυσικού περιβάλλοντος. Το τέλος των Τιτάνων σημαίνει αφενός τη σχετική σεισμική και ηφαιστειακή ύφεση και αφετέρου το τέλος της άμεσης και καθοριστικής επίδρασης του φυσικού περιβάλλοντος στη διαβίωση του Προϊστορικού ανθρώπου.

2.3.2. Ιστορικό επίκεντρο

Όπως αναλύεται στην παράγραφο 2.1 όπου παρουσιάζεται συνοπτικά η ιστορία της αρχαίας Βοιωτίας, η περιοχή αποτελούσε επίκεντρο πολλών ιστορικών γεγονότων, με ισχυρές πόλεις από οικονομική, πολιτική και στρατιωτική σκοπιά. Δεν είναι τυχαίο λοιπόν ότι η πλούσια ιστορία της περιοχής αποτέλεσε και πλούσια πηγή μύθων, αφού όπως προαναφέρθηκε και στο πρώτο κεφάλαιο η μυθολογία συνδέεται με την ιστορία.

2.3.3. Φυσικό τοπίο

Κατά τη διερεύνηση του ερωτήματος 'Γιατί αποτέλεσε η Βοιωτία τόσο πλούσια πηγή μύθων και παραμυθιών;' ήρθαμε σε επαφή με καλλιτέχνες που ασχολούνται και εμπνέονται από τους μύθους, τον γλύπτη κ. Σπύρο Γουργιώτη και τον αφηγητή κ. Γιώργο Λάιο. Όταν τους θέσαμε αυτό το ερώτημα και οι δύο μας προέτρεψαν να αναζητήσουμε την απάντηση στο φυσικό περιβάλλον της Βοιωτίας. Δεν είναι τυχαίο ότι πολλοί βοιωτικοί μύθοι

συνδέονται με τόπους εξαιρετικής φυσικής ομορφιάς, όπως τα βουνά Ελικώνας, Κιθαιρώνας και Παρνασσός καθώς και τις βοιωτικές ακτές. Το υγρό στοιχείο επίσης φιλοξένησε μυθικά όντα όπως η πηγή της Τιλφούσσας, οι πηγές των Χαρίτων στον Ορχομενό, η Έρκυνα στη Λιβαδειά (ένα από τα δύο ποτάμια στην Ελλάδα που έχουν θηλυκό όνομα, προς τιμήν της Κόρης που μεταμορφώθηκε σε ποτάμι). Και άλλοι τόποι ιδιαίτερου κάλλους όπως το φαράγγι του Ξηριά στη Λιβαδειά, η κοιλάδα των Μουσών στην Άσκη, τα δάση του Ελικώνα και του Κιθαιρώνα. Το όμορφο περιβάλλον, το οποίο αποτελεί κομμάτι της καθημερινότητας μας, με

μια πιο

προσεκτική παρατήρηση μπορεί να δικαιολογήσει την ύπαρξη τόσων μύθων, αφού σε εποχές που ο άνθρωπος ζούσε πολύ πιο κοντά στη φύση μπορούσε να εμπνευστεί και να δημιουργήσει μύθους.

3. ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΡΟΝ ΒΟΙΩΤΙΑΣ

Το θέμα της ερευνητικής εργασίας μας σχετίζεται με την τεράστια μυθολογική κληρονομιά της αρχαίας Βοιωτίας. Η διαχρονική αξία αυτών των μύθων και η διατήρησή τους στην κοινή μνήμη μετά από τόσους αιώνες, μας ώθησαν να ερευνήσουμε με ποιούς τρόπους συμβαίνει αυτό. Εκτός από τη βιωματική παρατήρηση, δηλαδή πως εμείς γνωρίσαμε τους μύθους, πραγματοποιήσαμε εκπαιδευτικές εκδρομές και ήρθαμε σε επαφή με ανθρώπους που ασχολούνται με τη συνέχιση της μυθολογικής παράδοσης.

3.1 Συνέχιση της μυθολογικής παράδοσης στο παρόν

Οι σύγχρονοι Έλληνες γνωρίζουν σε μεγάλο βαθμό την ελληνική μυθολογία. Μύθοι που σχετίζονται με το δωδεκάθεο και άλλες θεότητες του αρχαίου κόσμου, με ιστορικά πρόσωπα, ήρωες και χαρακτήρες των τραγωδιών και της ευρύτερης αρχαίας ελληνικής γραμματείας. Σημαντικό ρόλο σε αυτό παίζει το σχολείο, όπου μαθαίνουμε τους κυριότερους μύθους που αντανακλούν κομμάτια της αρχαίας ιστορίας, φιλοσοφίας και αντίληψης για τον κόσμο. Η οικογένεια επίσης, μέσω της προφορικής παράδοσης, εφοδιάζει τις νεότερες γενιές με τα διδάγματα των μύθων. Πολλές μορφές τέχνης, αντλούν τη θεματολογία τους και αναπαράγουν τους μύθους κρατώντας τους ζωντανούς στο πέρασμα του χρόνου. Τέλος, επισκεπτόμενοι

χώρους ιστορικού και μυθολογικού ενδιαφέροντος, μπορούμε να έρθουμε σε επαφή με την τεράστια αυτή κληρονομιά.

3.2 Οι βοιωτικοί μύθοι ως πηγή καλλιτεχνικής έμπνευσης

Η μυθολογία αποτελεί πηγή έμπνευσης για πολλές τέχνες όπως το θέατρο, ο κινηματογράφος, οι εικαστικές τέχνες και καθώς ο κύριος κορμός της ελληνικής μυθολογίας προέρχεται από τη Βοιωτία, πολλοί καλλιτέχνες δημιούργησαν έργα σχετικά με αυτούς. Συναντήσαμε στη Λιβαδειά τον καλλιτέχνη κ. Σπύρο Γουργιώτη που

φιλοτέχνησε τα γλυπτά που κοσμούν την περιοχή της Κρύας. Το βασικό επάγγελμα του κ. Γουργιώτη είναι αρτοποιός και από αγάπη για τις τέχνες ασχολήθηκε με το σχέδιο, τη γελοιογραφία, το θέατρο και τη γλυπτική. Τα γλυπτά του είναι από μάρμαρο, μπρούτζο, ξύλο και πέτρα και για τα έργα του εμπνέεται από την ελληνική μυθολογία και τη φύση. Θεωρεί ότι το ιδιαίτερα όμορφο βοιωτικό τοπίο μπορεί να εμπνεύσει τη δημιουργία μύθων, που με τη σειρά τους εμπνέουν την καλλιτεχνική δημιουργία. Έτσι με αυτόν τον τρόπο εμπνεύστηκε και από την ομορφιά της Κρύας και έφτιαξε το άγαλμα της Έρκυνας που βρίσκεται στις πηγές του ποταμού και είναι φτιαγμένη από μία πέτρα την οποία βρήκε ο ίδιος μέσα στο ποτάμι! Κι έτσι με αυτόν τον τρόπο κι άλλοι καλλιτέχνες εμπνεύστηκαν από τους μύθους και έφτιαξαν αγάλματα και πίνακες που σχετίζονται με πρόσωπα της μυθολογίας και με τα κατορθώματά τους όπως "Ο Οιδίποδας που λύνει το αίνιγμα της Σφίγγας" ή "Ο Κάδμος που σκοτώνει τον δράκο". Η γλυπτική, η ζωγραφική και η μουσική είναι κάποιες μορφές τέχνης από τις οποίες ο κάθε καλλιτέχνης απαθανατίζει τους ήρωες και τα κατορθώματά τους όπως ο ποιητής π.χ. με τα άσματα και τα έπη. Τέλος, άλλη μία μορφή τέχνης που ακόμα και σήμερα παραμένει αναλλοίωτη στο χρόνο είναι το θέατρο και ο κινηματογράφος στα οποία διαδραματίζονται ακόμα και σήμερα ιστορικά-μυθολογικά γεγονότα που έμειναν και μένουν γνωστά σε μας από την αρχαιότητα.

3.3 Φεστιβάλ Μύθων και Παραμυθιών Βοιωτίας

Το Φεστιβάλ Μύθων και Παραμυθιών είναι μια διοργάνωση του [Κέντρου Μελέτης και Διάδοσης Μύθων και Παραμυθιών](#) στη Βοιωτία ξεκίνησε τον Αύγουστο του 2013, συνεχίστηκε τον Ιούνιο του 2014 και πρόκειται να πραγματοποιηθεί το 2015 σε περιοχές της Βοιωτίας.

Έχει ως στόχο, με μοναδικό μέσο τον λόγο και την αφηγηματική τέχνη, να προβάλλει και να διαδώσει την πολιτιστική κληρονομιά τους μύθους, τα παραμύθια, τους θρύλους και τις παραδόσεις, αναδεικνύοντας παράλληλα περιοχές της Βοιωτίας που έζησαν μυθολογικά ή ιστορικά πρόσωπα και αναπτύχθηκε η λαϊκή προφορική παράδοση. Η ιδέα της υλοποίησης του Φεστιβάλ περιλαμβάνει περίπατο σε πολιτιστικές διαδρομές οι οποίες συνδέουν αξιοθέατα ιστορικού, αρχαιολογικού ή φυσιολατρικού ενδιαφέροντος με ενδιαμέσες στάσεις για αφηγήσεις ιστοριών.

Σύμφωνα με τον κ. Γιώργο Λαίο, βασικό διοργανωτή και εμπνευστή του Φεστιβάλ Μύθων και Παραμυθιών Βοιωτίας και αφηγητή, η Βοιωτία είναι ένας τόπος ευνοημένος από τη φύση, τη μυθολογία και την ιστορία. Μέσα από τις αφηγηματικές διαδρομές του φεστιβάλ δίνεται η ευκαιρία στους θεατές να γνωρίσουν τον τόπο τους μέσα από το πρίσμα του μύθου.

3.4 Κέντρα Εικονικής Αναπαράστασης / Πραγματικότητας (Θήβα, Λιβαδειά, Χαιρώνεια, Ορχομενός)

Στη Βοιωτία λειτουργούν Κέντρα Εικονικής Αναπαράστασης στη Θήβα, τη Λιβαδειά, τον Ορχομενό και τη Χαιρώνεια. Ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να παρακολουθήσει με τη βοήθεια της τεχνολογίας την εικονική αναπαράσταση των αρχαιολογικών χώρων όπως ήταν στα χρόνια της ακμής τους, ζωντανεύοντας τα απομεινάρια του αρχαίου πολιτισμού.

Πιο συγκεκριμένα, στο Συνεδριακό Κέντρο Θήβας παρουσιάζεται η Εικονική Αναπαράσταση του Μυκηναϊκού Ανακτόρου της Θήβας, της λεγόμενης Καδμείας. Στη Λιβαδειά, στο Ιστορικό και Εθνολογικό Μουσείο προβάλεται η ψηφιακή αναπαράσταση του Μαντείου του Τροφώνιου. Τα έργα αυτά σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν από το Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού σε στενή συνεργασία με τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Βοιωτίας.

Στο Κέντρο Εικονικής Πραγματικότητας του Δήμου Χαιρώνειας, σε μικρή απόσταση από το μνημείο του Λέοντα και το ανακαινισμένο Αρχαιολογικό Μουσείο και δίπλα στο αρχαίο θέατρο της Χαιρώνειας, είναι εγκατεστημένο ένα πρωτοποριακό τεχνολογικά Σύστημα Τρισδιάστατης Στερεοσκοπικής Προβολής που δίνει στον επισκέπτη της σημερινής Χαιρώνειας, την ευκαιρία να βιώσει μια μοναδική ψυχαγωγική, ιστορική και παιδαγωγική εμπειρία: ένα εικονικό ταξίδι στο χρόνο και τη δυνατότητα να παρακολουθήσει τη μάχη της Χαιρώνειας να ξετυλίγεται μπροστά του σε πραγματικό χρόνο.

Το 2004 στο πλαίσιο του προγράμματος καινοτομικών δράσεων Στερεάς Ελλάδας RI-SE (Regional Innovation Sterea Ellada), δημιουργήθηκαν πέντε πιλοτικές εγκαταστάσεις Stellart για την προβολή ισάριθμων μνημείων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας. Για το νομό Βοιωτίας επιλέχθηκε ο Θολωτός Τάφος του Μινύα στον Ορχομενό, με σκοπό την αξιοποίηση που προσφέρει η σύγχρονη τεχνολογία για την ενίσχυση του πολιτιστικού τουρισμού και υλοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πάντειου Πανεπιστημίου. Οι θεατές μπορούν να παρακολουθήσουν τη νύχτα της ταφής του βασιλιά Μινύα, θα πετάξουν πάνω από τα αποστραγγιστικά έργα της Κωπαΐδας, το σημαντικότερο τεχνολογικό επίτευγμα του μινυακού πολιτισμού, θα βρεθούν στο πλευρό του Ερρίκου Σλήμαν, που πρώτος ανέσκαψε τον τάφο το 1880 και θα μάθουν τέλος, σημαντικές πληροφορίες για τον τρόπο που χτίστηκε το μνημείο, τη σημασία του και πολλά άλλα.

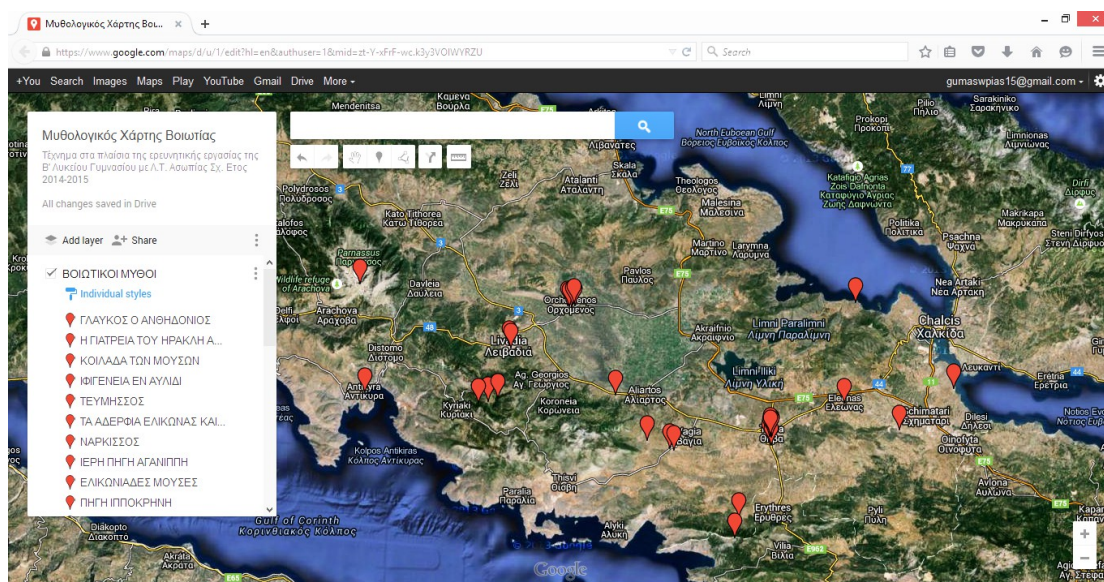
Είχαμε την ευκαιρία κατά τη διάρκεια των εκπαιδευτικών μας εκδρομών να παρακολουθήσουμε τις προβολές σε Ορχομενό και Λιβαδειά και εντυπωσιαστήκαμε με τις αναπαραστάσεις του Τάφου του Μινύα και του Τροφώνιου Μαντείου που αναβιώνουν τη σπουδαιότητα και το μεγαλείο της αρχαίας εποχής. Είναι πολύ σημαντική η ευκαιρία που μας δίνει η τεχνολογία να κατανοήσουμε κομμάτια της ιστορίας και της μυθολογίας με τόσο ζωντανό και βιωματικό τρόπο.

4. ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ

Ένα ακόμη προϊόν της έρευνάς μας αποτελεί και η δημιουργία ενός ηλεκτρονικού χάρτη – οδηγού των βοιωτικών μύθων. Μετά από έρευνα και καταγραφή των μύθων, χρησιμοποιήσαμε το αρχείο που δημιουργήσαμε για να φτιάξουμε ένα ευρετήριο με βάση την τοποθεσία κάθε μύθου (διαθέσιμα και τα δύο στο Παράρτημα) και στη συνέχεια δημιουργήσαμε τον ηλεκτρονικό χάρτη που βλέπετε στη φωτογραφία και μπορείτε να επισκεφθείτε πατώντας τον υπερσύνδεσμο:

[Μυθολογικός Χάρτης Βοιωτίας](#)

Επιλέγοντας είτε ένα μύθο από το αριστερό πλαίσιο είτε μια πινακίδα – τοποθεσία στο χάρτη, περιηγηθείτε στη Μυθική Βοιωτία!

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΜΥΘΩΝ ΑΝΑ ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ

ΑΝΘΗΔΟΝΑ

Γλαύκος ο Ανθηδόνιος

ΑΝΤΙΚΥΡΑ

Η γιατρεία του Ηρακλή από τον ελλέβορο

ΑΣΚΡΗ

Κοιλιάδα των Μουσών

ΑΥΛΙΔΑ

Ιφιγένεια

ΕΛΕΩΝΑΣ

Τευμησσός

ΕΛΙΚΩΝΑΣ

Ελικωνιάδες Μούσες

ΘΕΣΠΙΕΣ

Νάρκισσος

ΘΗΒΑ

Αγαθή

Αντιόπη

Αυτονόη

Ινώ

Πενθέας

Πολύδωρος (γιος Κάδμου)

ΚΙΘΑΙΡΩΝΑΣ

Ζήθος

ΛΙΒΑΔΕΙΑ

Έρκυνα

Τροφώνιος

ΟΡΧΟΜΕΝΟΣ

Αργοναύτες

Ασκληπιός

Η γέννηση του Απόλλωνα – Τεγυραίο
Μαντείο

Εργίνος

Φρίξος και Έλλη

Χάριτες

ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ

Δευκαλίωνας και Πύρρα

ΠΕΤΡΑ

Τιλφούσα

ΠΛΑΤΑΙΕΣ

Βασιλιάς Κιθαιρών

ΤΑΝΑΓΡΑ

Εύνοστος

Σεμέλη

ΑΡΧΕΙΟ ΜΥΘΩΝ

ΑΝΘΗΔΟΝΑ

Γλαύκος ο Ανθηδόνιος

Ο Γλαύκος ο Ανθηδόνιος ήταν θαλάσσιος δαίμονας, η προσωποποίηση του γαλάζιου κύματος που αντανακλά το γλαυκό χρώμα του ουρανού, γνωστός και ως «Γλαύκος ο Πόντιος» ή «ο Θαλάσσιος». Αργότερα έγινε η προσωποποίηση του όλου θαλάσσιου βίου. Ο αρχικός του μύθος ξεκινά από την Ανθηδόνα, μικρό λιμάνι στη Βοιωτία, από όπου και η επωνυμία. Ο Γλαύκος ήταν γιος του ιδρυτή της Ανθηδόνας και της Αλκυόνης. Αργότερα, ο μύθος του διαδόθηκε σε όλες τις Κυκλάδες και γενικά στις ακτές, με τη μορφή κυρίως λαϊκών παραδόσεων.

Κατά τον Πausανία ο Γλαύκος ήταν φτωχός ψαράς που όταν γέρασε γκρεμίστηκε από κάποιο βράχο της πατρίδας του («Γλαύκου Πήδημα») για να πεθάνει, αλλά αντί για θάνατο βρήκε την αθανασία τρώγοντας ένα μαγικό βότανο που μπορούσε να ξαναζωντανεύει τα ψάρια.

Οι θαλάσσιες θεότητες τον απάλλαξαν από κάθε θνητό στοιχείο και τον μεταμόρφωσαν: οι ώμοι του πλάτυναν, απέκτησε ουρά ψαριού και πράσινα γένηια. Ο Γλαύκος ήταν όμως δυστυχημένος με την αθανασία του αυτή, καταδικασμένος να περιπλανάται συνεχώς από τη μία παραλία στην άλλη. Απέκτησε συνεκδοχικά και το «προνόμιο» να προλέγει τη δυστυχία.

Σύμφωνα με άλλο μύθο, ο Γλαύκος ήταν γιος του Ποσειδώνα και της Ναΐδας, ή της Ευβοίας και του Πολύβου (γιου του Ερμή). Εμφανιζόταν στους ναυτικούς ως μελαγχολικός γέρος, με σώμα αδύνατο και γεμάτο κοχύλια και φύκια, κλαίοντας για την αθανασία του. Τους προειδοποιούσε όταν επρόκειτο να φυσήξουν δυνατοί άνεμοι με θορυβώδεις χρησμούς. Επιπλέον μύθοι μιλούν και για τους έρωτες του Γλαύκου, που αύξησαν τη δυστυχία του. Αγάπησε τη Σκύλλα, η οποία ανταποκρίθηκε στον έρωτά του. Η Κίρκη όμως, ζηλεύοντας την ευτυχία τους, δηλητηρίασε το λουτρό της Σκύλλας, και αυτή μεταμορφώθηκε σε τέρας. Ο έρωτας όμως του Γλαύκου διατηρήθηκε και μετά τη μεταμόρφωση αυτή. Ο έρωτας του Γλαύκου προς την Αριάδνη ήταν επίσης άτυχος. Η Αριάδνη έγινε σύζυγος του Διονύσου, και ο Γλαύκος προσκολλήθηκε στον θίασό του.

Ως θαλάσσιος δαίμονας, ο Γλαύκος γίνεται σύντροφος του Νηρέα, των Νηρηίδων, του Ποσειδώνα, της Αμφιτρίτης και άλλων θαλασσινών θεοτήτων. Μεταμορφώνεται και σε γυναίκα, τη Γλαύκη, που βγάζοντας από τα κύματα το άσπρο της κεφάλι τρομάζει τους ναύτες, ή σε Σειρήνα που κρατά στα χέρια της δύο νεαρούς.

ΑΝΤΙΚΥΡΑ

Η γιατρεία του Ηρακλή από τον ελλέβορο

Στα αρχαία χρόνια η φήμη της Αντίκυρας ήταν διαδεδομένη σε όλο τον κόσμο γιατί εκεί φύτρωνε ένα δυνατό θεραπευτικό βοτάνι, ο ελλέβορος. Η ρίζα του ελλέβορου είχε θεραπευτικές ιδιότητες και φύτρωνε σε δύο είδη. Ο μαύρος ελλέβορος που ήταν καθαρτικό φάρμακο κι ο λευκός ελλέβορος που τις ασθένειες με τον εμετό που προκαλούσε. Κυρίως όμως ο ελλέβορος ήταν καταπραϊντικό φάρμακο για τους παροξυσμούς και την παραφροσύνη. Όσοι έπασχαν από υποχονδρία, μανία, μελαγχολία, επιληψία κατέφευγαν στην Αντίκυρα για να γιατρευθούν. Σε όποιον ανισορροπούσε και δεν λογικευόταν οι Αρχαίοι έλεγαν ότι «έχει ανάγκη από ελλέβορο» ή ότι «σου χρειάζεται Αντίκυρα».

Ο καλύτερος ελλέβορος φύτρωνε στις πλαγιές των βουνών της Αντίκυρας. Όταν τον ξερίζωναν το φθινόπωρο με προσευχές στον Απόλλωνα και τον Ασκληπιό, η μυρωδιά του προκαλούσε ελαφρά ναυτία. Για να εξαγνίσουν τα σπίτια τους και τα ζώα τους οι Αρχαίοι τα ράντιζαν με ελλέβορο.

Στην Αντίκυρα δεν φύτρωνε απλά ο ελλέβορος, εκεί τον παρασκεύαζαν οι Αντικυρείς φαρμακοποιοί κατά τον πλέον χρήσιμο τρόπο για τους ασθενείς, αφού γνώριζαν την τέχνη να τον ανακατεύουν μ'ένα σησαμοειδές φυτό που φύτρωνε στη Φωκίδα. Μεταξύ των πλέον διάσημων προσωπικοτήτων που θεραπεύθηκαν από ελλέβορο στην Αντίκυρα, ήταν ο μυθικός Ηρακλής.

Ο Ηρακλής ζούσε στη Θήβα μαζί με τη γυναίκα του Μεγάρρα και τα παιδιά τους. Η Ήρα, που είχε πάντα άσβηστο μίσος εναντίον του, αγρυπνούσε και κατηύθυνε τη μοίρα του. Του έστειλε τρέλα που του θόλωσε τα μυαλά μαζί με μια μανία για φόνο και καταστροφή. Η τρελή ιδέα που είχε καρφωθεί στο μυαλό του, ότι η Μεγάρρα και τα παιδιά του ήταν εχθροί του, σε μια στιγμή παροξυσμού τον οδήγησε να σκοτώσει με τόξο τα παιδιά του. Μετά το κακό που προκάλεσε άρχισε να αναζητεί λύτρωση και εξαγνισμό. Ταλαιπωρημένος από τις τύψεις οδηγήθηκε στην Αντίκυρα κι έτρεξε στο παλάτι του ήρωα Αντικυρέα, ζητώντας τη βοήθειά του. Ο Αντικυρέας κάλεσε τον βοσκό Μελάμποδα ο οποίος παρασκεύασε το φάρμακο και θεράπευσε τον Ηρακλή όχι μόνο από τις άσχημες και τρελές σκέψεις, αλλά τον έκανε να νιώθει αγνός σαν μικρό παιδί.

ΑΣΚΡΗ

Η κοιλάδα των Μουσών

Στα βορειοδυτικά της Αθήνας, στην περιοχή της Βοιωτίας, βρίσκεται η Κοιλάδα των Μουσών, που σχηματίζεται στις πλαγιές του όρους Ελικώνα από το πέρασμα του ποταμού Περμησσού, στη σύντομη πορεία του προς τη θάλασσα. Εδώ, στο ειδυλλιακό τοπίο της κοιλάδας είχαν το σπίτι τους κατά την αρχαιότητα οι 9 Μούσες, κόρες του Δία, αλλά και ο Ησίοδος, ένας από τους μεγαλύτερους ποιητές της αρχαιότητας, που γεννήθηκε και δημιούργησε στην αρχαία Άσκρα, την «πολύκαρπο» ή «πολυστάφυλο», τη σημερινή Άσκρα. Σε αυτό τον τόπο βρίσκονται οι αμπελώνες του Κτήματος Μουσών. Οι Αλωάδες έφεραν μαζί τους και τη λατρεία των Μουσών, οι οποίες έκτοτε ονομάζονται Ελικωνιάδες, ενώ η άνω κοιλάδα του Περμησσού ποταμού, Κοιλάδα των Μουσών. Το ιερό τους βρισκόταν στην ανατολική πλευρά του Ελικώνα, κοντά στην Άσκρα. Εκεί, γύρω στο 700 π.Χ. ένας βοσκός είδε να φανερώνονται μπροστά του οι εννέα

Μούσες για να του προσφέρουν για όλη την υπόλοιπη ζωή του την έμπνευση που τον έκανε έναν από τους μεγαλύτερους ποιητές της αρχαιότητας. Ήταν ο Ησίοδος, ο θεμελιωτής της ελληνικής μυθολογίας, αλλά και σημαντική πηγή γνώσης σε θέματα όπως η γεωργία, η αστρονομία και η οικονομία -για πολλούς ήταν ο πρώτος οικονομολόγος της Ευρώπης. Στα ποιήματά του αναφέρεται για πρώτη φορά και ο βίβλινος οίνος, κρασί από την ποικιλία βιβλίνη η οποία ευδοκίμωσε στην περιοχή της Άσκρης.

ΑΥΛΙΔΑ

Ιφιγένεια εν Αυλίδι

Ο Αγαμέμνωνας είχε προκαλέσει την οργή της θεάς Αρτέμιδας σκοτώνοντας το ιερό ελάφι της, με αποτέλεσμα η θεά να προκαλέσει άπνοια και να μη μπορεί να αποπλεύσει ο στόλος των Αχαιών από την Αυλίδα για την Τροία. Ρώτησαν τον μάντη Κάλχα τι έπρεπε να κάνουν κι εκείνος απάντησε ότι η οργή της θεάς θα έφευγε μόνο αν ο Αγαμέμνων θυσιάζε τη θυγατέρα του, την Ιφιγένεια, η οποία τότε βρισκόταν στις Μυκήνες. Αρχικώς ο Αγαμέμνων αρνήθηκε να το πράξει, αλλά πιέσθηκε από τον Μενέλαο και τον Οδυσσέα, καθώς και οι μήνες περνούσαν, και κάλεσε την κόρη του με την πρόφαση ότι θα την αρραβώνιαζε με τον Αχιλλέα. Η Ιφιγένεια ήρθε στην Αυλίδα και τότε ο Αγαμέμνωνας την παρέδωσε στον Κάλχα για να τη θυσιάσει στην Άρτεμι. Η Κλυταιμνήστρα δεν μπόρεσε ποτέ να του συγχωρήσει το γεγονός ότι θυσιάσε το ίδιο τους το παιδί για την εκστρατεία «του» και προέβαλε αυτό το τραγικό γεγονός ως δικαιολογία για το φόνο του άντρα της. Την τελευταία όμως στιγμή η θεά λυπήθηκε την Ιφιγένεια, την άρπαξε από τον βωμό της θυσίας και έβαλε στη θέση της ένα ελάφι. Μετά οδήγησε την κόρη στην Ταυρίδα, όπου την έκανε ιέρειά της. Αυτή είναι η γνωστότερη μορφή του μύθου. Σε άλλες παραλλαγές αναφέρεται αντί της Αυλίδας η Βραυρώνια της Αττικής ως τόπος της θυσίας. Εκεί η θεά αντικατέστησε την Ιφιγένεια με αρκούδα, αλλά και η ίδια η κόρη τη στιγμή της θυσίας μεταμορφώθηκε σε ταύρο ή δαμάλι ή αρκούδα ή γριά και με αυτή τη μορφή εξαφανίσθηκε. Η εξαφάνισή της δικαιολογείται από το ότι οι παριστάμενοι έστρεψαν αλλού το βλέμμα τους για να μη δουν ένα τόσο μεγάλο έγκλημα. Ακόμα, υπάρχει η εκδοχή πως η θυσία έμεινε στη μέση όταν ξαφνικά εμφανίσθηκε ένας ταύρος ή δαμάλι ή ελάφι ή γριά. Τότε ο ιερέας, ερμηνεύοντας αυτό τον οϊωνό, είπε ότι η θυσία δεν ήταν αναγκαία και ότι οι θεοί δεν συμφωνούσαν. Κι έτσι η Ιφιγένεια σώθηκε.

ΕΛΕΩΝΑΣ

Τευμησσός (οικισμός)

Ο Τευμησσός ήταν αρχαίος οικισμός της Βοιωτίας, που βρισκόταν ανατολικά της Θήβας, στο δρόμο που κατά την αρχαιότητα ένωνε τη Θήβα με τη Χαλκίδα, κοντά στον σημερινό Ελεώνα. Στον Τευμησσό, κατά την μυθολογία έκρυψε ο Δίας την Ευρώπη. Πίστευαν επίσης ότι εκεί είχε αναθρέψει ο Διόνυσος μια αλεπού για να σπέρνει τον όλεθρο στους Θηβαίους. Αυτή η αλεπού, όταν κινδύνεψε να πιαστεί από ένα σκύλο που έδωσε η Άρτεμις στην Πρόκριδα, την κόρη του Ερεχθέα, τελικά απολιθώθηκε μαζί με το σκύλο. Η πόλη άνηκε στην επικράτεια της Θήβας. Ερείπια της ακρόπολης σώζονται στο όρος Τευμησσός.

ΕΛΙΚΩΝΑΣ

Τα αδέρφια Ελικώνας και Κιθαιρώνας

Σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία, ο Ελικώνας ήταν αδερφός του Κιθαιρώνα. Ο δεύτερος θεωρούνταν άπληστος και κακός, ο Ελικώνας χαρακτηριζόταν ως ήρεμος και δοτικός στους συνανθρώπους του. Ο Κιθαιρώνας σκότωσε τον πατέρα του και έριξε τον αδερφό του στο γκρεμό. Τότε οι θεοί τους μεταμόρφωσαν στα ομώνυμα βουνά, και για να τιμωρήσουν τον Κιθαιρώνα όρισαν να κατοικείται από τις Ερινύες, ενώ για να τιμήσουν τον Ελικώνα τον μετέτρεψαν σε τόπο κατοικίας των Μουσών.

Ελικωνιάδες Μούσες

Οι εννέα Μούσες ήταν θεότητες που προστάτευαν αρχικά τους ποιητές και τους μουσικούς και αργότερα όλες τις τέχνες και τις επιστήμες. Ήταν κόρες του Δία και της Μνημοσύνης (κόρης του Ουρανού και της Γης). Ο επικός ποιητής Ησίοδος ήταν ο πρώτος που παρέθεσε τα ονόματα των Μουσών, ωστόσο παραμένει ερωτηματικό το αν τα επινόησε ο ίδιος ή τα πήρε από μια προγενέστερη πηγή. Επρόκειτο για τις: Κλειώ, Ευτέρπη, Θάλεια, Μελπομένη, Τερψιχόρη, Ερατώ, Πολύμνια, Ουρανία και την Καλλιόπη.

Η λατρεία των Μουσών ήταν πολύ διαδεδομένη στην αρχαιότητα και υπήρχαν πολλά ιερά προς τιμήν τους σε όλη την Ελλάδα. Αν και τον τόπο προέλευσης των Μουσών διεκδικούν πολλές περιοχές, ωστόσο είναι βέβαιο ότι στη Βοιωτία βρισκόταν το κύριο κέντρο λατρείας τους.

Μάλιστα, οι αρχαίοι Έλληνες πίστευαν ότι οι Μούσες διέμεναν στον Ελικώνα με το δάσκαλό τους, τον Απόλλωνα. Γι' αυτό τον λόγο, οι Μούσες ονομάστηκαν «Ελικωνιάδες». Στο προοίμιο του έργου του «Θεογονία», ο Ησίοδος διηγείται ότι κάποτε που έβοσκε τα πρόβατά του στον Ελικώνα, τον πλησίασαν οι Μούσες και του δίδαξαν ωραίο τραγούδι.

Η Καλλιόπη, η πρώτη των Μουσών και πιο σεβαστή απ' όλες, ήταν η Μούσα του ηρωικού έπους, η Κλειώ ήταν η Μούσα της ιστορίας, η Ευτέρπη της αυλητικής τέχνης, η Τερψιχόρητης λυρικής ποίησης (ενώ πιο παλιά ήταν η Μούσα του χορού), η Ερατώ του υμεναίου και του γάμου, άρα και της ερωτικής ποίησης. Η Μελπομένη ήταν η Μούσα της τραγωδίας, η Θάλεια της κωμωδίας, η Ουρανία της αστρονομίας και τέλος η Πολύμνια της μιμικής, δηλαδή της παντομίμας. Πρέπει να σημειώσουμε ότι τους επικούς ποιητές τους ενέπνευσαν ακόμη η Ουρανία και η Κλειώ.

Πηγή Ιπποκρήνη

Κάποτε οι Μούσες διαγωνίστηκαν στο τραγούδι με τις εννιά κόρες του Πιέρου, βασιλιά της Πιερίας. Μόλις άρχισαν να τραγουδούν οι κόρες του Πιέρου έπεσε σκότος βαθύ σ' όλη την γύρω περιοχή. Όταν άρχισαν να τραγουδούν οι Ελικωνιάδες Μούσες έλαμψε πάλι το φως του ήλιου. Όλα τα κινητά πράγματα του κόσμου μαγεύτηκαν από τις μελωδίες και ακινητοποιήθηκαν, οι ποταμοί, η θάλασσα, τα άστρα και ο Ουρανός, για να ακούσουν το τραγούδι. Ο Ελικώνας μαγεμένος άρχισε να αιωρείται προς τον Ουρανό. Τότε ο Ποσειδώνας φοβήθηκε μήπως το όρος φτάσει πολύ ψηλά και τρυπήσει το θόλο του Ουρανού και οι άνθρωποι ανέβουν στον τόπο της κυριαρχίας των θεών γι' αυτό έστειλε το γιο του, τον Πήγασο, το φτερωτό άλογο, να επαναφέρει το όρος στη θέση του. Χτύπησε με δύναμη την οπλή του ο Πήγασος την κορυφή του Ελικώνα και το όρος κάθισε πάλι στη Γη. Στο σημείο που το χτύπησε ανέβλυσε νερό και δημιουργήθηκε η πηγή Ιπποκρήνη. Οι κόρες του Πιέρου αναγνώρισαν την ήττα τους και σιώπησαν. Οι Μούσες όμως εξοργίστηκαν που δεν μίλησαν και μεταμόρφωσαν τις κόρες του Πιέρου σε όρνεα, να κρίζουν σε όλη τους τη ζωή με αποκρουστικές φωνές.

ΘΕΣΠΙΕΣ

Ιερή πηγή Αγανίππη

Στις Θεσπιές διοργανώνονταν κάθε τέσσερα χρόνια τα «Μουσεία», γιορτές προς τιμήν των Μουσών. Οι γιορτές διεξάγονταν στο ιερό άλσος των Μουσών, όπου υπήρχε και η ιερή πηγή Αγανίππη, θαυματουργός πηγή, το νερό της οποίας είχε την ιδιότητα να μετατρέπει σε ποιητές αυτούς που το έπιναν. Στα «Μουσεία» συμμετείχαν ποιητές, μουσικοί και αθλητές. Οι συμμετέχοντες διαγωνίζονταν στη σάλπιγγα, στην επική ποίηση, στην ραψωδία, στην κιθάρα, στον αυλό, στη σατυρική ποίηση και στην υποκριτική τραγωδίας και κωμωδίας. Οι νικητές στεφανώνονταν με κισσό ή ροδοδάφνη που ήταν τα ιερά φυτά των Μουσών.

Νάρκισσος

Ένα από τα πιο χαρακτηριστικά πρόσωπα στην Ελληνική Μυθολογία ήταν και ο Νάρκισσος. Ένας ωραίος νέος της Βοιωτίας, γιος της Νύμφης Λειριώπης και του ποταμού Κηφισού χάριν του οποίου και αναπτύχθηκαν πολλές παραδόσεις (μύθοι).

Σημαντικότερες εξ αυτών των παραδόσεων ήταν:

- Κάποια μέρα καθισμένος ο ωραίος Νάρκισσος κοντά σε μια πηγή είδε το πρόσωπό του στα νερά της πηγής. Στη θέση αυτή λέγεται πως τόσο πολύ θέλησε να βυθιστεί στο νερό να τη συλλάβει. Επειδή όμως παρά τις προσπάθειές του δεν το κατόρθωσε παρέμεινε στη θέση αυτή αυτοθαυμαζόμενος μέχρι που υπέστη μαρasmus και πέθανε. Στη θέση εκείνη μετά από λίγο φύτρωσε το ομώνυμο άνθος ως σύμβολο της φθοράς και των χθόνιων θεοτήτων.
- Ο Νάρκισσος αδιαφορώντας στον προς αυτόν έρωτα, του επίσης ωραίου νέου Αμεινία, κατέστη τελικά ο ηθικός αυτουργός στην αυτοκτονία του δεύτερου. Τότε η Νέμεσις αποφάσισε να τον τιμωρήσει σκληρά με το ίδιο πάθος, υποκινώντας τον, να δει στο νερό της πηγής την εικόνα του (το είδωλό του) και να την ερωτευθεί τόσο ώστε να πεθάνει από τον ανικανοποίητο προς εαυτόν έρωτά του.
- Ο Νάρκισσος, μετά το θάνατο της επίσης πανέμορφης δίδυμης αδελφής του Ηχούς, με την οποία και ήταν ερωτευμένος, δεν έβρισκε παρηγοριά στη δυστυχία του εκτός από το να βλέπει τον εαυτόν του στο νερό κάποιας πηγής στις Θεσπιές και να θυμάται την αδελφή του. Μέχρι που πέθανε στη θέση εκείνη από εξάντληση.
- Η γνωστότερη όμως και περισσότερο διαδεδομένη παράδοση για τον Νάρκισσο ήταν η παρακάτω που οφείλεται στον Οβίδιο (στο έργο του "Μεταμορφώσεις" III 342). Σύμφωνα μ' αυτή ο ωραίος Βοιωτός νέος, απασχολημένος να θαυμάζει την καθ' όλα άριστη σωματική του διάπλαση από τις όχθες ποταμού, στα νερά αυτού, δεν έδωσε καμία προσοχή ή δεν ανταποκρίθηκε στον εκδηλούμενο έρωτα της Νύμφης Ηχούς η οποία και συνεχώς τον καλούσε. Αποτέλεσμα ήταν η μεν φωνή της Ηχούς να εξασθενεί συνέχεια σε τρόπο ώστε ν' ακούγονται μόνο οι τελευταίες συλλαβές και να σβήνει, ο

δε Νάρκισσος να πεθαίνει αυτοθαυμαζόμενος στο νερό του ποταμού που το χρησιμοποιούσε ως κάτοπτρο.

ΘΗΒΑ

Αγαύη

Πιό γνωστή είναι η όμορφη κόρη του βασιλιά των Θηβών Κάδμου και της Αρμονίας, κατά τη Θεογονία του Ησιόδου. Η Αγαύη είχε αδελφές την Ινώ, τη Σεμέλη και την Αυτονόη, όπως γράφει ο Διόδωρος ο Σικελιώτης .

Η Αγαύη παντρεύτηκε τον Εχίονα και γέννησε τον Πενθέα Αγαύη, ζηλεύοντας τη δόξα της αδελφής της, της Σεμέλης, που την είχε ερωτευθεί ο ίδιος ο πατέρας των θεών Δίας και από αυτόν είχε μείνει έγκυος τον θεό Διόνυσο, διέδωσε ότι η Σεμέλη έλεγε ψέματα και ότι πραγματικός πατέρας του παιδιού που θα έφερνε στον κόσμο ήταν κάποιος θνητός. Ο Δίας τότε χτύπησε με ένα κεραυνό του την Αγαύη.

Πολύ αργότερα, όταν ο Διόνυσος μεγάλωσε και έμαθε τις συκοφαντίες της θείας του, απεφάσισε να εκδικηθεί για την προσβολή της μητέρας του: Πήγε στη Θήβα και προκάλεσε θεική μανία στις γυναίκες, που παρακινήθηκαν από αυτόν να εορτάσουν μία βακχική γιορτή πάνω στο βουνό Κιθαιρώνας. Ο γιος της Αγαύης Πενθέας, που στο μεταξύ είχε γίνει βασιλιάς των Θηβών, θέλησε να εμποδίσει την εισαγωγή της διονυσιακής λατρείας στο βασίλειό του, οπότε ανέβηκε απαρατήρητος στον Κιθαιρώνα για να κατασκοπεύσει τις Μαινάδες, τις γυναίκες δηλαδή που είχαν καταληφθεί από θεική μανία. Διαμελίσθηκε όμως και κατασπαράχθηκε από την ίδια τη μητέρα του, την Αγαύη, που βρισκόταν επίσης σε έξαλλη κατάσταση. Με αυτό τον τρόπο, ο Διόνυσος εκδικήθηκε.

Μετά από το κακούργημά της αυτό, η Αγαύη έφυγε από τη Θήβα και κατέφυγε στη μακρινή Ιλλυρία, όπου και παντρεύτηκε τον βασιλιά Λυκοθέρη, τον οποίο επίσης αργότερα σκότωσε για να δώσει τη βασιλεία στον πατέρα της, τον Κάδμο. Σε ένα νόμισμα της πόλεως Αμάστριδας παριστάνεται η Αγαύη να κρατά το κεφάλι του γιου της Πενθέα.

Αντιόπη

Η Αντιόπη αυτή ήταν θυγατέρα του ποτάμιου θεού Ασωπού κατά την Οδύσεια ή, σύμφωνα με άλλους μύθους, του βασιλιά της Θήβας Νυκτέα και της Πολυξούς

Ο θεός Δίας ερωτεύθηκε την Αντιόπη όταν την είδε κάποτε να κοιμάται και μεταμορφώθηκε σε Σάτυρο για να την κατακτήσει .Εγκαταλείποντας τότε τη Βοιωτία, η Αντιόπη πήγε στη Σικυώνα και παντρεύτηκε τον βασιλιά της, τον Εποπέα. Λίγους μήνες αργότερα γέννησε δύο γιους: τον Αμφίονα (από τον Δία) και τον Ζήθο (από τον Εποπέα). Σύμφωνα με άλλη παράδοση, η Αντιόπη δεν βρήκε ποτέ καταφύγιο στην Κορινθία, αλλά γέννησε κάτω από

δραματικές και περιπετειώδεις συνθήκες, καταδιωκόμενη από τον πατέρα της, τον Ασωπό ή τον Νυκτέα, επειδή είχε μείνει έγκυος από τον Δία. Την είχε συλλάβει ο θεός της ο Λύκος μετά από όρκο που είχε δώσει στον πατέρα της πριν τον θάνατο του τελευταίου και την πήγαινε στη Θήβα. Στον δρόμο την έπιασαν οι πόνοι του τοκετού και οι συνοδοί της αναγκάστηκαν να την αφήσουν να γεννήσει σε μια σπηλιά τους δίδυμους Αμφίωνα και Ζήθο. Ο Λύκος εγκατέλειψε μόνα τα νεογέννητα σε φαράγγι του Κιθαιρώνα και έφυγε με τη μητέρα τους στη Θήβα. Τα τέκνα ανατράφηκαν από κάποιο βοσκό και μεγάλωσαν χωρίς να μάθουν τις συνθήκες υπό τις οποίες γεννήθηκαν. Κάποτε η Αντιόπη κατάφερε να δραπετεύσει και να τα βρει, αλλά εκείνα δεν ήθελαν να την αναγνωρίσουν ως μητέρα τους και την κράτησαν μάλιστα αιχμάλωτη σε καλύβα. Μόνο με τη βοήθεια του Δία μπόρεσαν να την αναγνωρίσουν, οπότε μετά τιμώρησαν σκληρά τους διώκτες της, τον Λύκο και τη σύζυγό του Δίρκη, και εγκαταστάθηκαν με τη μητέρα τους στη Θήβα, όπου έγιναν θρυλικοί ήρωες της Βοιωτίας.

Αυτονόη

Η **Αυτονόη** στην ελληνική μυθολογία ήταν κόρη του Κάδμου, ιδρυτή της Θήβας, και της θεάς Αρμονίας. Ήταν σύζυγος του Αρισταίου και μητέρα του Ακταίωνα και πιθανώς της Μάκριδος. Στις Βάκχες του Ευριπίδη, αυτή και οι αδελφές της μετατρέπονται σε Μαινάδες από τον θεό Διόνυσο (ανηψιό της) όταν ο Πενθέας, βασιλιάς των Θηβών, αρνήθηκε να επιτρέψει τη λατρεία του στην πόλη. Όταν ο Πενθέας στράφηκε εναντίον τους, η Αγαύη, μητέρα του Πενθέα και αδελφή της Αυτονόης, τον εντόπισε και τον διαμέλισαν.

Ο Ακταίωνας, ο γιος της Αυτονόης, κατασπαράχθηκε από τα κυνηγόσκυλά του καθώς είδε τυχαία την θεά Άρτεμη γυμνή να λούζεται. Μετά από αυτό, η Αυτονόη εγκατέλειψε τη Θήβα και πήγε στην Ερήνεια, ένα χωριό της Μεγαρίδας, όπου και πέθανε.

Ινώ

Αδελφές της Ινούς ήταν η Σεμέλη (μητέρα του θεού Διονύσου), η Αγαύη και η Αυτονόη. Για την Ινώ-Λευκοθέα έγραψαν πολλοί ποιητές, με αποτέλεσμα ο μύθος της να εμφανίζει πολλές παραλλαγές. Σε άλλες από αυτές η Ινώ παρουσιάζεται ως κακιά μητριά, σε άλλες ως καταδιωκόμενη και άλλοτε ως συμπαθητική τροφός του μικρού Διονύσου, την οποία τρέλανε η θεά Ήρα. Σύμφωνα με τα πιο κοινά βασικά στοιχεία του μύθου, η Ινώ ήταν σύζυγος του Αθάμαντα, βασιλιά των Θηβών, μητριά του Φρίξου και της Έλλης, παιδιά του Αθάμαντα και της Νεφέλης. Για να απαλλαγεί από τα ανεπιθύμητα γι' αυτή παιδιά, η Ινώ σκέφθηκε την εξής πλεκτάνη: έπεισε τις γυναίκες της χώρας να φρύξουν τους σπόρους του σιταριού πριν να τους σπείρουν. Οι καβουρδισμένοι σπόροι όμως δεν φύτρωναν και η χώρα πείνασε. Για να απαλλαγεί η Βοιωτία από τον λιμό, το Μαντείο των Δελφών διέταξε να θυσιασθεί στον Δία ο Φρίξος. Στην πραγματικότητα, η Ινώ είχε δωροδοκήσει τους άνδρες που είχαν σταλεί στο μαντείο, για να πουν αυτό το ψέμα. Ο Αθάμας όμως πληροφορήθηκε την απάτη της Ινούς και την κατεδίωξε για να τη σκοτώσει. Τότε η Ινώ έπεσε μαζί με τον γιο της στη θάλασσα.

- Σε άλλη παραλλαγή, ο Δίας παρέδωσε στον Αθάμαντα και στην Ινώ τον Διόνυσο ως βρέφος για να το αναθρέψουν «ως κόρη». Η Ήρα, που μισούσε τον Διόνυσο επειδή ήταν εξώγαμο τέκνο του συζύγου της Δία, τους έστειλε τρέλα. Χάνοντας τα λογικά του ο Αθάμας σκότωσε τον πρωτότοκο γιο του, τον Λέαρχο, και η Ινώ μαζί με τον άλλο γιο τους, τον Μελικέρτη, έπεσε στη θάλασσα. Αλλά ο Δίας τους θεοποίησε και από τότε η Ινώ ονομάστηκε Λευκοθέα και ο Μελικέρτης Παλαίμονας. Ο Παισανίας γράφει ότι η Ινώ και ο Μελικέρτης έπεσαν στη θάλασσα από τη *Μολουρίδα Πέτρα* στα Μέγαρα.
- Στην τρίτη παραλλαγή του μύθου, η Ινώ και ο Αθάμας είχαν μαζί τα δύο παραπάνω παιδιά. Νομίζοντας κάποτε ο Αθάμας ότι η Ινώ πέθανε, παντρεύτηκε τη Θεμιστώ, με την οποία απέκτησε πολλά ακόμα παιδιά (αυτός ήταν ο τρίτος γάμος για τον Αθάμαντα). Η Ινώ όμως μεταμφιέστηκε σε δούλα και μπήκε στην υπηρεσία της Θεμιστούς. Η Θεμιστώ είχε αποφασίσει να σκοτώσει τα παιδιά της Ινούς, και κάποιιο βράδι τη διέταξε να ντύσει τα παιδιά της με μαύρα φορέματα και τα δικά της με λευκά. Στη συνέχεια η Θεμιστώ σκότωσε τα μαυροντυμένα παιδιά. Αλλά δεν κατάλαβε ότι η Ινώ είχε ντύσει αντίθετα τα παιδιά, και έτσι σκότωσε τα δικά της παιδιά (εκτός από τον Σχοινέα). Ο Νόννος γράφει ότι η Ινώ-Λευκοθέα σώθηκε από τον θεό της θάλασσας Ποσειδώνα και έγινε μια Νηρηίδα.

Οιδίποδας

Ήταν γιος του βασιλιά της Θήβας Λαίου και της Ιοκάστης. Μόλις γεννήθηκε, οι γονείς του τον άφησαν έκθετο στον Κιθαιρώνα, βουνό της Βοιωτίας, γιατί το μαντείο είχε δώσει χρησμό στο Λαίο ότι θα τον σκοτώσει το ίδιο του το παιδί. Πριν τον παρατήσουν οι γονείς του στο βουνό, του τρύπησαν και του έδεσαν τους αστραγάλους του.

Κάποιος βοσκός βρήκε το βρέφος και το πήγε στο βασιλικό ζεύγος της Κορίνθου, τον Πόλυβο και τη Μερόπη, που δεν είχαν παιδιά. Αυτοί το υιοθέτησαν και το ονόμασαν Οιδίποδα, δηλαδή με πρησμένα πόδια. Επειδή όμως κάποιος τον αποκάλυψε νόθο, όταν μεγάλωσε πήγε στο μαντείο των Δελφών, για να μάθει ποιοι είναι οι πραγματικοί γονείς του.

Ο χρησμός που του έδωσε η Πυθία ήταν ότι θα σκότωνε τον πατέρα του, θα παντρευόταν την ίδια του τη μητέρα και ότι οι απόγονοί του θα προκαλούσαν πολλές συμφορές στους ανθρώπους.

Αυτό έκανε τον Οιδίποδα να μη γυρίσει πίσω στην Κόρινθο, που νόμιζε για πραγματική του πατρίδα, αλλά να τραβήξει προς τη Θήβα. Σε κάποιο σταυροδρόμι όμως συνάντησε το Λαίο και λογομάχησαν για ασήμαντη αιτία. Το αποτέλεσμα ήταν να τον σκοτώσει ο Οιδίποδας, χωρίς βέβαια να ξέρει ότι ήταν ο πατέρας του.

Όταν έφτασε στη Θήβα, βασίλευε προσωρινά ο Κρέοντας, αδελφός της Ιοκάστης. Την εποχή ακριβώς εκείνη βρισκόταν σε πολύ δύσκολη θέση, γιατί ένα τέρας, η Σφίγγα, ερήμωνε τη χώρα καταβροχθίζοντας όποιον δεν έλυne το αίνιγμα που είχε βάλει. Η Σφίγγα ρωτούσε ποιο είναι αυτό το ζώο που όταν είναι μικρό ακόμα στηρίζεται σε τέσσερα πόδια, όταν μεγαλώνει στηρίζεται σε δύο πόδια, ενώ στα βαθιά του γεράματα σε τρία πόδια. Ο βασιλιάς είχε

προκηρύξει ότι όποιος κατόρθωνε να το λύσει, θα έπαιρνε το θρόνο και για γυναίκα του την Ιοκάστη, χήρα του Λαίου, πράγμα που πέτυχε ο Οιδίποδας με την εξυπνάδα που διέθετε. Απάντησε στην Σφίγγα ότι το ζώο αυτό είναι ο άνθρωπος, που μπουσουλάει στα τέσσερα όταν είναι μωρό, περπατάει στα δυο του πόδια ως ενήλικας και χρησιμοποιεί ένα τρίτο πόδι, το μπαστούνι στα γεράματά του. Στο άκουσμα της λύσης η Σφίγγα εγκατέλειψε την περιοχή, ενώ σε μια άλλη εκδοχή έπεσε στη θάλασσα και πνίγηκε από το κακό της.

Έτσι έζησαν πολλά χρόνια ευτυχισμένοι και απόκτησαν τέσσερα παιδιά: τον Ετεοκλή, τον Πολυνείκη, την Αντιγόνη και την Ισμήνη. Αυτά τα παιδιά βέβαια ήταν παράλληλα και αδέρφια του. Ενώ ο Οιδίποδας βρισκόταν στο κορύφωμα της ευτυχίας του, έπεσε μια επιδημία που έφερε μεγάλες συμφορές στη χώρα. Χωρίς να διστάσει καθόλου, ζήτησε τη συμβουλή του μαντείου των Δελφών. Η απάντηση ήταν ότι για να σταματήσει το κακό έπρεπε να βρεθεί και να τιμωρηθεί ο δολοφόνος του Λαίου. Η έρευνα που ακολούθησε αποκάλυψε τη φοβερή αλήθεια. Το αποτέλεσμα ήταν να τυφλωθεί ο Οιδίποδας με τα ίδια του τα χέρια και η Ιοκάστη να κρεμαστεί.

Έπειτα ο ήρωας αναγκάστηκε να εγκαταλείψει τη Θήβα με τη συνοδεία της κόρης του Αντιγόνης. Εγκαταστάθηκε στον Κολωνό, στην Αθήνα, αφού τον δέχτηκε ο βασιλιάς της Θησέας. Για το τέλος του υπάρχουν διάφορες εκδοχές.

Πενθέας

Στην ελληνική μυθολογία ο **Πενθέας (Πενθέυς)** ήταν βασιλιάς των Θηβών, εγγονός του Κάδμου ως γιος του Εχίονα (ενός από τους Σπαρτούς) και της Αγαύης, κόρης του Κάδμου. Ο Κάδμος στα γεράματά του παρεχώρησε τον θρόνο των Θηβών στον Πενθέα. Ως βασιλιάς, ο Πενθέας καταπολέμησε δυναμικά τη διάδοση της λατρείας του θεού Διονύσου στο βασίλειό του, φθάνοντας μάλιστα κάποια στιγμή να φυλακίσει και τον ίδιο τον θεό. Αλλά ο Διόνυσος ελευθερώθηκε και παρέσυρε τον Πενθέα να κατασκοπεύσει τις Βοιωτές γυναίκες πάνω στο βουνό Κιθαιρώνα, όπου λάτρευαν τον Διόνυσο. Ο Πενθέας ανέβηκε πράγματι στο βουνό και κρύφτηκε πίσω από ένα δέντρο. Οι μαινόμενες όμως «Βάκχες» τον ανεκάλυψαν και τον έφαγαν ζωντανό με πρώτη την ίδια του τη μητέρα, την Αγαύη, η οποία έμπηξε το κεφάλι του Πενθέως στο κοντάρι της, νομίζοντας μέσα στην ιερή τρέλα και έκστασή της ότι ήταν κεφάλι λιονταριού. Διάδοχος του Πενθέως στον θρόνο ήταν ο θεός του Πολύδωρος. Τον μύθο του Πενθέως πραγματεύθηκε ιδίως ο τραγικός Ευριπίδης στην τραγωδία του *Βάκχαι*.

Πολύδωρος

Στην ελληνική μυθολογία ο **Πολύδωρος** ήταν βασιλιάς της Θήβας, γιος του Κάδμου και της Αρμονίας, και αδελφός της Σεμέλης, της Αγαύης και της Ινούς. Νυμφεύθηκε τη Νυκτείδα, κόρη του Νυκτέα, από την οποία απέκτησε τον Λάβδακο. Ονομάστηκε «Πολύδωρος» επειδή στον γάμο του δέχτηκε πολλά δώρα από τους θεούς. Από τις *Βάκχες* του Αισχύλου μαθαίνουμε πως προσπάθησε να απαγορεύσει την έλευση της διονυσιακής λατρείας στην πόλη του. Έτσι, ο θεός Διόνυσος παρακινεί τις Μαινάδες,

μεθυσμένες και ξαναμμένες από τη διαδικασία της λατρείας, να σκοτώσουν τον μεταμφιεσμένο βασιλιά.

Σεμέλη

Η Σεμέλη ήταν μία από τις τέσσερις κόρες του Κάδμου, ιδρυτή και βασιλιά της Θήβας, και της Αρμονίας, κόρης της Αφροδίτης και του Άρη. Ήταν μητέρα του Διόνυσου, ο οποίος ήταν ο καρπός του κρυφού γάμου της με τον Δία. Όταν η Ήρα έμαθε ότι ο Δίας ήταν κρυφά παντρεμένος με τη Σεμέλη οργίστηκε και έβαλε σκοπό να τη σκοτώσει. Μία μέρα εμφανίστηκε σε αυτήν με τη μορφή της παραμάνας της και δολερά την παρότρυνε να ζητήσει από το Δία να εμφανιστεί μπροστά της με τη θεϊκή του μορφή, όπως εμφανίζεται στην Ήρα. Όταν η Σεμέλη του το ζήτησε, αυτός απερίσκεπτα θέλοντας να ικανοποιήσει την επιθυμία της, εμφανίστηκε ως θεός, προκαλώντας εκτυφλωτικό φως και κεραυνούς οι οποίοι τη σκότωσαν. Ο Δίας τότε, πικραμένος από τον άδικο χαμό της, πήρε τον αγέννητο ακόμα Διόνυσο από την κοιλιά της και τον έραψε στον μηρό του για να τρέφεται από το αίμα του ώσπου να γεννηθεί.

ΚΙΘΑΙΡΩΝΑΣ

Ζήθος

Στην ελληνική μυθολογία ο Ζήθος ήταν ο ένας από τα δίδυμα παιδιά της Αντιόπης και του Δία, που μεγάλωσαν στον Κιθαιρώνα αναθρεμμένα από κάποιο βοσκό. Ο Ζήθος βοήθησε να ανεγερθούν τα τείχη των Θηβών: Με τη μεγάλη του δύναμη μετέφερε στους ώμους του βράχους από τα γειτονικά βουνά, οι οποίοι, με τις θείες μελωδίες της λύρας του αδελφού του Αμφίονα, ανέβαιναν μόνοι τους και οικοδομούσαν τα τείχη. Ο Ζήθος υπήρξε αδικώς θύμα της οργής των θεών Απόλλωνα και Αρτέμιδος για την ανευλάβεια της συζύγου του Αμφίονα, της Νιόβης. Αναφέρεται ότι ο Ζήθος έλαβε μέρος στον Τρωικό Πόλεμο ως ένας από τους αρχηγούς των Βοιωτών.

ΛΙΒΑΔΕΙΑ

Έρκυνα

Για την Έρκυνα, κόρη του Τροφωνίου, ιστορείται ότι ήταν συντρόφισσα της Περσεφόνης, κόρης της θεάς Δήμητρας, πριν από την απαγωγή της δεύτερης από τον Πλούτωνα. Οι δυο τους έπαιζαν μια ημέρα με μια χήνα κοντά στην πόλη, στο άλσος του Τροφωνίου. Το πτηνό τους ξέφυγε και πήγε να κρυφτεί μέσα σε μια σπηλιά κάτω από μία πέτρα. Η Περσεφόνη σήκωσε την πέτρα για να πιάσει τη χήνα, οπότε μία πηγή ξεπετάχτηκε από τη γη: η πηγή της Έρκυνας.

Στα νερά της έρχονταν να λουστούν όλοι οι πιστοί που ζητούσαν χρησμό από το Μαντείο του Τροφωνίου, το οποίο βρισκόταν σε μικρή απόσταση.

Σήμερα, το όνομα αυτό φέρει ο μικρός ομώνυμος ποταμός, ο οποίος διασχίζει τη Λιβαδειά. Το ποτάμι αυτό εξασφάλισε για πολλά χρόνια την απαραίτητη ενέργεια για την ανάπτυξη της

βιομηχανίας, της βιοτεχνία και της μεταποίησης αγροτικών προϊόντων. Σήμερα ο ποταμός Έρκυνα με τις πηγές της στην περιοχή της Κρύας προσδίδει στην πόλη της Λιβαδειάς μια ξεχωριστή φυσική ομορφιά.

Τροφώνιο Μαντείο

Στο Τροφώνιο Μαντείο ταξίδευαν από παντού και ζητούσαν μελλοντολογικούς χρησμούς πάρα πολλοί άνθρωποι και εκεί είχαν προσφύγει ζητώντας βοήθεια πολύ σπουδαίοι άντρες (ο Ηρόδοτος αναφέρει ότι εκεί ζήτησε χρησμό ο πάμπλουτος βασιλιάς Κροίσος, ο αρχηγός του περσικού στρατού Μαρδόνιος, ο Ρωμαίος στρατηγός Αιμίλιος-Παύλος, κ.α.).

Σ' αυτό το μέρος λέγεται πως όταν εισέρχονταν με έναν ομολογουμένως παράξενο τρόπο κάποιος κάνοντας ένα ταξίδι σε έναν αλλόκοτο υπόγειο κόσμο, μπορούσε να πληροφορηθεί για την απάντηση οποιασδήποτε ερώτησης. Για να εισέλθει κανείς στο Τροφώνιο Άνδρο θα έπρεπε να ακολουθήσει ένα συγκεκριμένο τρόπο ζωής για λίγες μέρες, όπως υπεδείκνυαν οι ιερείς του μαντείου και μετά να ξεναγηθεί σε αυτό το γεμάτο ερωτηματικά κόσμο.

Όσοι έβγαιναν από αυτό, τους απαγορεύονταν να μιλήσουν για αυτό που έζησαν εκεί, κι αν παρέβαιναν αυτή τη συμφωνία το τίμημα ήταν η ζωή τους. Συνήθως έβγαιναν από εκεί μέσα μετά από χρονικό διάστημα 2-3 ημερών μέσα από την ίδια τρύπα από την οποία έμπαιναν (ο τρόπος εξόδου τους από αυτή ήταν ανάλογος με αυτόν της εισόδου τους: έβγαιναν με ορμή από εκεί μέσα σαν να τους εξωθούσε μία μεγάλη αντιβαρυτική δύναμη) ήταν πολύ ζαλισμένοι, σαν αποχαυνωμένοι και μπορούσαν να συνέλθουν μόνο ακολουθώντας κάποιες οδηγίες που τους έδιναν οι ιερείς. Αυτά που είδαν, άκουσαν και έμαθαν μέσα στο Τροφώνιο οι επισκέπτες, δεν επιτρεπόταν να τα διηγηθούν σε τρίτους.

Ο Πausανίας διηγείται τον τρόπο με τον οποίο ανακαλύφθηκε η τρύπα του Τροφώνιου Μαντείου: Ένα μεγάλο σμήνος από άγριες μέλισσες εμφανίστηκε στη Λιβαδειά, κάποιοι το ακολούθησαν ως την τεράστια κυψέλη του κάτω από τη γη, κι αυτό τους οδήγησε στην ανακάλυψη του Μαντείου (που σημαίνει ότι κάτι «έπαθαν» εκεί). Γι' αυτόν τον λόγο ο [Τροφώνιος](#) συχνά απεικονίζεται να κρατά μία κυψέλη μελισσών.

Ο ίδιος, ο Πausανίας, συμβουλευτήκε το μαντείο και διηγείται τα πάντα για το μαντείο, ή όσα δεν ήταν απαγορευμένα να συζητηθούν.

ΟΡΧΟΜΕΝΟΣ

Αργοναύτες

Για να πάρουν πίσω το δέρμα από το χρυσόμαλλο κριάρι που ο Ορχομένιος Φρίξος είχε δωρήσει στον βασιλιά της Κολχίδας Αιήτη, οι Μινύες του Ορχομενού διοργάνωσαν εκστρατεία, στην οποία πήραν μέρος 50 ήρωες από όλη την Ελλάδα. Κύριοι όμως διοργανωτές της εκστρατείας και κύριοι συνεργάτες του αρχηγού τους Ιάσονα, που κι αυτός ήταν συγγενής των Μινυών του Ορχομενού, ήταν Βοιωτοί και μάλιστα Ορχομένιοι. Πρώτος ο βασιλιάς του Ορχομενού Εργίνος, πηδαλιούχος της Αργούς, δεύτερος ο γιός του Φρίξου Άργος, που ναυπήγησε, με συμβουλή της Αθηνάς, το πλοίο που μετέφερε τους 50 ήρωες, την "πεντηκόντορον" Αργώ, τρίτος ο Βοιωτός ήρωας Τίφυς και στη συνέχεια οι

Ορχομένιοι και Βοιωτοί: ο Ασκάλαφος, ο Ιάλμενος, ο Πηνέλεως, ο Λήϊτος, ο Ίφιτος, ο Ηρακλής, ο Ύλας...

Το ότι οι 50 ήρωες ήταν από όλη την Ελλάδα μας δείχνει τη φυλετική ενότητα των Ελλήνων, αλλά φανερά πρωτοστάτησαν στην εκστρατεία οι Βοιωτοί και μάλιστα οι Μινύες του Ορχομενού. Ακόμα κι ο αρχηγός της εκστρατείας Ιάσοντας καταγόταν από τους Μινύες του Ορχομενού. Σύμφωνα με τη μυθολογία οι βασιλιάδες των νοτιοανατολικών πόλεων της Θεσσαλίας τα αδέρφια Φέρης, Αίσων και Πελίας είχαν παντρευτεί τις κόρες του Μινύα Περικλυμένη, Αλκιμήδη και Φυγομάχη και απόγονος αυτών των βασιλικών κλάδων ήταν ο Ιάσοντας. Αλλά και ιστορικοί συγγραφείς (Ηρόδοτος, Απολλώνιος και Στράβων) μαρτυρούν τον σημαντικό ρόλο που έπαιξαν στην Αργοναυτική εκστρατεία οι Μινύες του Ορχομενού.

Ασκληπιός

Μετά το θάνατο του Ετεοκλή βασιλιάς των Μινυών του Ορχομενού έγινε ο Φλεγύας που είχε δυο παιδιά. Τον Ιξίωνα και την Κορωνίδα. Την Κορωνίδα την αγάπησε και την απήγαγε χωρίς τη θέλησή της, από τα πατρικά της ανάκτορα του Ορχομενού, ο Απόλλωνας, όπως μας εξιστορεί ο Απολλόδωρος. Ο Φλεγύας θύμωσε πολύ για την προσβολή, κι επειδή δεν μπορούσε διαφορετικά να αντιμετωπίσει τον απαγωγέα, εκστράτευσε κατά των Δελφών, όπου λεηλάτησε και έκαψε το ιερό του θεού. Ο Απόλλωνας τότε, όπως μας πληροφορεί ο Πausανίας, εξόντωσε τους οπαδούς του Φλεγύα και τον ίδιο τον οποίο μάλιστα καταδίκασε σε αιώνιο μαρτύριο, να ζει στα Τάρταρα με τη φρικτή αγωνία να έχει το κεφάλι του διαρκώς κάτω από ένα ετοιμόρροπο βράχο και να κινδυνεύει από στιγμή σε στιγμή να συντριβεί.

Η Κορωνίδα έχοντας μείνει έγκυος από τον Απόλλωνα και πριν ακόμα γεννήσει παντρεύεται τον Ίσχυ, γιό του Έλατου, έναν βοσκό της Αρκαδίας. Η συμπεριφορά της αυτή εξόργισε τον Απόλλωνα που σκότωσε τον Ίσχυ κι ανέθεσε στην αδελφή του Άρτεμη να τιμωρήσει την Κορωνίδα. Αυτή χτυπάει την Κορωνίδα με τα χρυσά της βέλη και την σκοτώνει. Είναι τόση η οργή του Απόλλωνα που ξεχνάει ότι στην κοιλιά της Κορωνίδας βρίσκεται ο γιός του και τελευταία στιγμή προλαβαίνει κι αρπάζει από τη νεκρική φωτιά, το βρέφος. Στη συνέχεια παραδίδει τον νεογέννητο Ασκληπιό στον κένταυρο Χείρωνα που πάνω στο Πήλιο του δίδαξε την κυνηγετική και την ιατρική. Έτσι γεννήθηκε και σπούδασε ο Ασκληπιός, που ήταν το επισημότερο από τα παιδιά του Απόλλωνα.

Ο Ασκληπιός συνόδευε τους ήρωες στους μεγάλους και επικίνδυνους αγώνες τους και θεράπευε όλους με ξόρκια, φάρμακα, επιθέματα και εγχειρήσεις. Τον τραυματισμένο μάλιστα Ιφικλή θεράπευσε με το "πάνακες Φλεγήϊον", βότανο που μάζεψε στις όχθες του Μέλανα ποταμού στον Ορχομενό.

Πάρα πολλά ήταν τα ιερά της λατρείας του Ασκληπιού, τα Ασκληπιεία. Ιερά που ήταν ταυτόχρονα και θεραπευτήρια και γι' αυτό βρισκότουσαν σε υγιεινές τοποθεσίες. Ο Ορχομενός ήταν ένα από τα πρώτα μέρη που λατρεύτηκε ο Ασκληπιός, με ξεχωριστές μάλιστα τιμές, αφού υπήρξε η γενετειρά του. Κι από εδώ μεταδόθηκε η λατρεία του και σε άλλα μέρη της Ελλάδας. Στον Υφάντειο λόφο και λίγο ψηλότερα από τον θολωτό τάφο του Μινύα, υπήρχε το Ασκληπιείο απ' το οποίο διακρίνεται το δάπεδο και οι βάσεις από τις κολώνες του.

Χάρη στην ιατρική του δεινότητα και τη φιλόνηρωπη δράση του, ο Ασκληπιός λατρεύτηκε σαν ήρωας στα χρόνια του Ομήρου και σαν θεός στα ιστορικά χρόνια από όλους τους Έλληνες, που του πρόσφεραν γι' αυτό πολλά δώρα και θυσίες. Είναι χαρακτηριστικό ότι υπήρξε ο

μοναδικός θεός της πολυθεΐας, που λατρεύτηκε επίμονα ως το 395 μ.Χ., μέχρι την εξάπλωση του Χριστιανισμού.

Η γέννηση του Απόλλωνα στην Τεγύρα του Μινύειου Ορχομενού – Τεγυραίο Μαντείο

Δύο χιλιόμετρα από τη σημερινή πόλη του Ορχομενού, κι ανάμεσα στα χωριά Διόνυσο και Πύργο, ξεπροβάλλει ένας χαμόλοφος. Ο λόφος της Τεγύρας (ή Πολύγυρα ή Πολυγύρα όπως ονομάζεται σήμερα). Ένα χαμηλό ριζοβούνι στα πόδια του βουνού Χλωμός, που προχωρούσε σαν μικρή χερσόνησος άλλοτε στη λίμνη της Κωπαΐδας και που στην αρχαιότητα το ονόμαζαν και Δήλο. Εδώ κατά μία εκδοχή γεννήθηκε ο Απόλλωνας.

Αφού η Λητώ έμεινε έγκυος από τον Δία, γύριζε από τόπο σε τόπο για να γεννήσει, μα καμμιά χώρα δεν τη δεχόταν φοβούμενη την οργή της ζηλότυπης γυναίκας του Δία Ήρας. Πέρασε λοιπόν από πολλά μέρη και κατέληξε στο βουνό Πτώο, ανατολικά της Κωπαΐδας. Εκεί τρόμαξε από ένα αγριογούρουνο που πετάχτηκε στο δρόμο της, κι αναγκάστηκε να απομακρυνθεί. Πέρασε τότε τη βόρεια ακρολιμνιά της Κωπαΐδας και στάθμευσε στην Τεγύρα. Εδώ ανάμεσα σε δύο πηγές, την Ελαία και τον Φοίνικα, σ' αυτόν τον απόμερο τόπο, είδε για πρώτη φορά το φως ο θεός της αρμονίας, της γαλήνης και της πνευματικής διαύγειας. Γι' αυτό κατά τον Πλούταρχο ονομάζεται και Τεγυραίος Απόλλωνας.

Στο λόφο της Τεγύρας είχε ανεγερθεί ναός προς τιμήν του Απόλλωνα και λειτουργούσε αξιόλογο μαντείο μέχρι και τα χρόνια των Μηδικών πολέμων και του Πελοποννησιακού και μόνο ύστερα απ' αυτούς έμεινε άφωνο. Όπως γράφει ο Πλούταρχος, γύρω στο 100 μ.Χ., ενώ το μαντείο των Δελφών πανικοβλήθηκε στους Περσικούς πολέμους και συμβούλεψε αρχικά τους Αθηναίους να εγκαταλείψουν τα πάντα και να φύγουν, αντίθετα το Τεγυραίο μαντείο του Απόλλωνα έδωσε χρησμό υπέρ των Ελλήνων. Και κατά τον Πελοποννησιακό πόλεμο, πάντα κατά τον Πλούταρχο, το Τεγυραίο μαντείο αποδείχτηκε ανώτερο του Δελφικού. Σήμερα μόνο μερικοί ογκόλιθοι δείχνουν τα θεμέλια των πανάρχαιων κτισμάτων.

Εργίνος

Βασιλιάς των Μινυών στον Ορχομενό της Βοιωτίας. Ήταν γιος του Κλύμενου και της Βουζύγης. Όταν ο πατέρας του σκοτώθηκε κατά τη διάρκεια μιάς γιορτής του Ποσειδώνα στην Ογχηστό, άλλη πόλη της Βοιωτίας, από ένα Θηβαίο, τον Περιήρη, ηνίοχο του Μενοικέα, ο Εργίνος συγκέντρωσε στρατό και βάδισε εναντίον των Θηβών. Σκότωσε πολλούς Θηβαίους και συνήψε με το βασιλιά της πόλης μια συνθήκη, σύμφωνα με την οποία απαιτούσε για είκοσι χρόνια ένα φόρο εκατό βοδιών. Ενώ ο Ηρακλής επέστρεφε από το κυνήγι του λιονταριού του Κιθαιρώνα, συνάντησε τους απεσταλμένους του Εργίνου, που μόλις είχαν εισπράξει τον ετήσιο φόρο για τον κύριό τους. Ο Ηρακλής τους ακρωτηρίασε κόβοντάς τους τη μύτη και τα αυτιά και τους τα κρέμασε στο λαιμό: ύστερα τους διέταξε να μεταφέρουν αυτόν το φόρο στον Εργίνο. Ταπεινωμένος από αυτές τις προσβολές ο Εργίνος επιτέθηκε στη Θήβα. Ο Κρέοντας, ο βασιλιάς της πόλης, ήταν διατεθειμένος να υποχωρήσει, αλλά ο Ηρακλής κάλεσε στα όπλα τους νέους των Θηβών και παίρνοντας ο ίδιος μια πανοπλία από την Αθηνά μπήκε επικεφαλής τους και άνοιξε μάχη με τον Εργίνο. Για να εμποδίσει το ιππικό των εχθρών να αναπτυχθεί, σκέφτηκε να πλημμυρίσει την πεδιάδα. Πήρε τη νίκη κατά τη διάρκεια όμως της αναμέτρησης σκοτώθηκε ο Αμφιτρώνας, ο θετός του πατέρα. Ο ίδιος ο Ηρακλής σκότωσε με το χέρι του τον Εργίνο. Ο Κρέοντας του έδωσε για γυναίκα την κόρη του Μεγάρα, ανταμοιβή για τη νίκη του. Σύμφωνα με μια απομονωμένη παράδοση, ο Εργίνος δε σκοτώθηκε στη μάχη. Έκλεισε συνθήκη με τον Ηρακλή, που επέβαλε στους Μινύες το διπλό του φόρου που άλλοτε είχαν επιβάλει στους Θηβαίους. Έπειτα δούλεψε στο καταστραμμένο βασίλειό του για να

ξαναφτιάξει την περιουσία του. Όταν συσσωρεύσει ένα ικανοποιητικό ποσό, παντρεύτηκε ύστερα από συμβουλή του μαντείου μια νέα γυναίκα, από την οποία απέκτησε δύο παιδιά, τους αρχιτέκτονες Αγαμήδη και Τροφώνιο.

Φρίξος και Έλλη

Κάποτε βασιλεύαν στον Ορχομενό της Βοιωτίας ο Αθάμας και η Νεφέλη. Είχαν δυο παιδιά, το Φρίξο και την Έλλη. Ξαφνικά όμως πέθανε η μητέρα τους. Σε λίγο καιρό ο Αθάμας παντρεύτηκε την Ινώ, μια όμορφη αλλά κακιιά γυναίκα. Η μητριά ήθελε να σκοτώσει το Φρίξο, για να γίνει κάποτε βασιλιάς το δικό της παιδί. Και να τί έκανε η πανούργα βασίλισσα! Έβαλε κρυφά τις γυναίκες να ψήσουν τους σπόρους που θα έσπερναν οι άντρες στα χωράφια. Οι σπόροι όπως ήταν φυσικό δε φύτρωσαν κι έπεσε μεγάλη πείνα, δηλαδή λιμός. Η κακιιά Ινώ έπεισε το βασιλιά να θυσιάσει τα παιδιά του στους θεούς, για να τους ευχαριστήσει. Με βαριά καρδιά και δάκρυα ο Αθάμας διέταξε να γίνει η θυσία. Λίγο πριν τη θυσία, η Νεφέλη έστειλε από τον ουρανό ένα Χρυσόμαλλο κριάρι. Τα δυο παιδιά ανέβηκαν στη ράχη του και πέταξαν μακριά. Σε μια στιγμή, καθώς πετούσαν πάνω από τη θάλασσα στα στενά του Βοσπόρου, η Έλλη πήγε να κοιτάξει πίσω και ζαλίστηκε, έχασε την ισορροπία της, έπεσε στη θάλασσα και πνίγηκε. Η περιοχή από τότε, πήρε την ονομασία "Ελλάσποντος". Ο Φρίξος έφτασε θλιμμένος στη μακρινή Κολχίδα. Εκεί τον δέχτηκε ο βασιλιάς Αιήτης. Ο Φρίξος έζησε και μεγάλωσε με τα παιδιά του Αιήτη και μια μέρα παντρεύτηκε την κόρη του βασιλιά. Το Χρυσόμαλλο κριάρι θυσιάστηκε στους θεούς και το δέρμα του το κράτησαν σα φυλαχτό, δείγμα μιας ευλογίας που ήρθε από τον ουρανό για τους ντόπιους.

Οι 3 Χάριτες του Ορχομενού

Στην ελληνική μυθολογία, οι Χάριτες ήταν οι θεές της γοητείας, της ομορφιάς, της φύσης, της ανθρώπινης δημιουργικότητας και της γονιμότητας. Ως Χάριτες αναφέρονται η Αγλαΐα η νεότερη, η Ευφροσύνη και η Θάλεια,^[1] αλλά ορισμένες φορές αναφέρονται και άλλες, όπως οι Αυξώ, η Χάρης, η Ηγεμόνη, η Φαένα και η Πασιθέα. Ήταν οι κόρες του Δία και την Ευρυνόμης, συνήθως, αν και κατ' άλλους ήταν κόρες του Διονύσου και της Αφροδίτης ή του Ήλιου και της Ναϊάδας Αίγλης. Ο Όμηρος ισχυρίζεται πως ήταν μέρος της ακολουθίας της Αφροδίτης. Το αντίστοιχό τους στη ρωμαϊκή μυθολογία ήταν οι Gratiae. Αγαπούσαν πολύ την ομορφιά και έδωσαν στους ανθρώπους τα ταλέντα για τέχνη, στενά συνδεδεμένες με τις Μούσες. Οι Χάριτες συνδέονταν και με τον κάτω κόσμο και τα Ελευσίνια Μυστήρια. Ο ποταμός Κηφισός κοντά στους Δελφούς ήταν ιερός γι αυτές. Προς τιμήν τους οργανώνονταν τα Χαριτήσια.

ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ

Ο μύθος του Δευκαλίωνα

Κατά τον μύθο την εποχή που στη Φθία και τη Θεσσαλία βασιλεύει ο **Δευκαλίωνας**, ο Δίας αποφάσισε να καταστρέψει όλη την γενιά των ανθρώπων που ήταν διεφθαρμένη με κατακλυσμό. Τότε ο Προμηθέας συμβούλεψε το γιο του, τον Δευκαλίωνα, να κατασκευάσει μια κιβωτό για να σωθεί αυτός και η γυναίκα του. Ο Δευκαλίωνας κατασκεύασε την κιβωτό και έβαλε μέσα τα απαραίτητα εφόδια. Όταν άρχισε να βρέχει ασταμάτητα, κλείστηκε μαζί με τη γυναίκα του την Πύρρα, (την κόρη του Επιμηθέα και της Πανδώρας). Ο Δίας έριξε τόσο πολλή βροχή που στο τέλος μόνο μερικές βουνοκορφές φαίνονταν. Η κιβωτός του Δευκαλίωνα έπλεε πάνω στα νερά για εννιά μέρες και εννιά νύχτες και ύστερα, σύμφωνα με μια εκδοχή, κάθισε στον Παρνασσό. Όταν η βροχή σταμάτησε και τραβήχτηκαν τα νερά, ο Δευκαλίωνας και η Πύρρα, βγήκαν από την κιβωτό και έκαναν θυσία στον Δία για να τον ευχαριστήσουν για τη

σωτήριά τους. Ο Θεός δέχτηκε την προσφορά τους και τους είπε να ζητήσουν όποια χάρη θέλουν. Αυτοί ζήτησαν να δώσει και πάλι ζωή ο Δίας στο ανθρώπινο γένος. Κατά μία άλλη εκδοχή η οποία προέρχεται από την Φωκίδα ο Δευκαλίωνας και η Πύρρα πήγαν στους Δελφούς και στο ιερό της Θέρμιδας για να εκφράσουν και σ αυτή την ίδια επιθυμία. Η θεά τους άκουσε και τους απάντησε με τον παρακάτω χρησμό: Αν ήθελαν να φέρουν στη ζωή νέους ανθρώπους θα έπρεπε να καλύψουν τα πρόσωπά τους και να ρίχνουν πίσω από την πλάτη τους τα οστά της μητέρας τους. Εκείνοι κατάλαβαν την ερμηνεία του χρησμού και αφού έκαναν ότι τους έλεγε ο χρησμός άρχισαν να πετάνε πέτρες πίσω από την πλάτη τους, αφού αυτές προέρχονταν από τα σπλάχνα της μάνας Γης. Όπου έπεφταν τα λιθάρια του Δευκαλίωνα, η γη έβγαζε άντρες και όπου έπεφταν οι πέτρες της Πύρρας, γυναίκες.

ΠΕΤΡΑ

Τιλφούσα ή Τιλφώσ(σ)α πηγή

Ο θεός Απόλλωνας από την πρώτη στιγμή που γεννήθηκε ήθελε να δημιουργήσει το πρώτο μαντείο στον κόσμο, που να φανερώνει στους ανθρώπους την αλάθευτη βουλή του πατέρα του, του Δία. Γι' αυτό φεύγει από τον Όλυμπο και αρχίζει να ψάχνει να βρει τον κατάλληλο τόπο για το μαντείο του. Πέρασε πολλά μέρη αλλά δεν βρήκε κάτι που να τον ευχαριστεί.

Κάποια στιγμή φτάνει στα μέρη της Θήβας, που ήταν σκεπασμένα με παρθένα δάση, γιατί ούτε η πόλη είχε κτιστεί, ούτε δρόμοι είχαν ανοικτεί στον κάμπο της. Από εκεί τραβάει στην Ογχηστό, διαβαίνει τον Κηφισό ποταμό, περνάει την Αλίαρτο και φτάνει στο τέλος στα νερά της πηγής Τιλφούσας ή Τιλφώσ(σ)σας κάτω από το βουνό Τιλφούσιο ή Τιλφώσ(σ)ιον.

Εδώ, για πρώτη φορά, ύστερα από την περιπλάνησή του ο θεός Απόλλωνας πιστεύει πως βρήκε τον τόπο που γύρευε. Το καλάρυσμα της πηγής, τα πυκνά δέντρα γύρω του και το βουνό από πάνω ήταν ό,τι ακριβώς επιθυμούσε. Έτσι φωνάζει την Τιλφούσα, τη νύμφη που εξουσίαζε τα νερά, και της φανερώνει την απόφασή του να χτίσει σ' αυτό τον τόπο το πρώτο του μαντείο. Και χωρίς να χάσει καιρό χαράζει τα όριά του μαντείου έτσι ώστε να γίνει φαρδύ και μακρύ.

Η νύμφη Τιλφούσα που είχε εκεί δικό ης μαντείο δεν επιθυμούσε να μοιραστεί τη θέση της με το θεό Απόλλωνα, γι' αυτό και τον αποτρέπει να φτιάξει εκεί το μαντείο του λέγοντάς του ότι δεν είναι κατάλληλος ο τόπος για έναν θεό σαν κι αυτόν. Του λέει ότι εδώ όλη την ημέρα φέρνουν οι άνθρωποι τα άλογά τους και τα μουλάρια τους για να τα ποτίσουν συτ νερά της, και τα ποδοβολητά τους δεν θα τον αφήσουν να ησυχάσει ούτε στιγμή. Κι έπειτα όσοι θα έρχονται εδώ αντί να επισκεφτούν τα ναό του και τους θησαυρούς του, θα προτιμούν να περνούν την ώρα τους καμαρώνοντας τα άλογά και τα αμάξια των περαστικών. "Πήγαινε καλύτερα κάτω από τον Παρνασό, στην Κρίσα. Εκεί δε θα σε ενοχλεί τίποτε".

Ο Απόλλωνας ξεγελιέται και παίρνει το δρόμο για τον Παρνασσό. Αμέσως βάζει τα θεμέλια του μαντείου του. Δίπλα ήταν μια πηγή που τη φύλαγε ένα φοβερό φίδι, που δεν άφηνε κανένα να πλησιάσει αυτά τα μέρη, χωρίς να τον φάει. Ο Απόλλωνας αντίλαμβάνεται την παγίδα που του είχε στήσει η Τιλφούσα και αφού σκότωσε το φίδι επιστρέφει στην πηγή της Τιλφούσας και σταματά τη ροή της με βροχή από βράχια. Δίπλα στην πηγή κατασκευάζει ένα βωμό.

Η παράδοση λέει ότι όταν οι αργείοι κυρίεψαν τη Θήβα, μαζί με τους γιους του Πολεινίκη, πήγαν λάφυρα στους Δελφούς, στο θεό Απόλλωνα. Μαζί τους είχαν και τον Μάντη Τειρεσία, ο οποίος αφού έσβησε τη δίψα του στην Τιλφούσα πηγή ξεψύχησε και ο τάφος του βρίσκεται κοντά στην πηγή.

Ο Πausανίας αναφέρει, ότι οι αλιάρτιοι είχαν αφιερωμένο, κοντά στο βουνό Τιλφούσιο, ένα χώρο στις θεές που τις ονόμαζαν Πραξιδικές, στις οποίες ορκίζονταν και ο όρκος τους δεν ήταν επιπόλαιος.

ΠΛΑΤΑΙΕΣ

Βασιλιάς Κιθαιρών

Στην ελληνική μυθολογία ο Κιθαιρών (Κιθαιρώνας) ήταν ένας βασιλιάς των Πλαταιών, ο οποίος πήρε το όνομά του από το γειτονικό ομώνυμο βουνό, τον Κιθαιρώνα. Ο Κιθαιρών βασίλευσε πριν από τον βασιλιά Ασωπό: *«Οι Πλαταιείς δεν αναγνωρίζουν άλλο βασιλιά εκτός από τον Ασωπό και τον Κιθαιρώνα πριν από αυτόν»*

Ο Κιθαιρών είχε τη φήμη πολύ σοφού ανθρώπου και ο ίδιος ο θεός Δίας ζήτησε τη συμβουλή του για να ξαναφέρει την Ήρα στον Όλυμπο (π.χ. Πausanias Θ' 3.1). Με τη συμβουλή του Κιθαιρώνος ο Δίας έφτιαξε ένα ξόανο (ξύλινο ομοίωμα) γυναίκας σκεπασμένο με πέπλο, μαζί με το οποίο περιφερόταν μέσα σε μία άμαξα που την έσερναν βόδια λέγοντας παντού ότι έπαιρνε ως σύζυγο την κόρη του Ασωπού Πλαταία. Η Ήρα, μαθαίνοντας αμέσως το γεγονός, έτρεξε από την Εύβοια όπου είχε καταφύγει, όρμησε στην άμαξα και τράβηξε απότομα το πέπλο από το ξόανο. Μόλις όμως είδε ότι όλα ήταν μια απάτη, γέλασε και συμφιλιώθηκε με τον Δία. Με αφορμή την παράδοση αυτή, οι Πλαταιείς εόρταζαν τα Δαίδαλα (τα Μικρά Δαίδαλα και τα Μεγάλα Δαίδαλα).

Σύμφωνα με άλλη παράδοση, ο Κιθαιρών ήταν ένας απλός αλλά πανέμορφος βοσκός, τον οποίο ερωτεύθηκε μία από τις Ερινύες, η Τισιφώνη. Επειδή όμως εκείνος την περιφρόνησε, η Τισιφώνη ξερρίζωσε ένα φίδι από τα μαλλιά της και του το έστειλε. Το φίδι σκότωσε τον Κιθαιρώνα.

Σε μία τρίτη παράδοση, ο Κιθαιρών ήταν άπληστος και κακούργος, που σκότωσε τον πατέρα του και αποπειρώθηκε να γκρεμίσει από ένα βράχο τον αδελφό του, τον Ελικώνα, ένα πολύ ήσυχο παιδί. Τότε οι θεοί μετεμόρφωσαν και τους δύο αδελφούς στα ομώνυμα βουνά. Ο Ελικών, που ήταν πράος, έγινε η κατοικία των Μουσών, ενώ ο Κιθαιρών, ως ασεβής και βίαιος, έγινε η κατοικία των Ερινύων.

ΤΑΝΑΓΡΑ

Εύνοστος

Στην ελληνική μυθολογία ο **Εύνοστος** ήταν γιος του Ελιέα και της Σκιάδης, που ανατράφηκε όμως από μία Νύμφη. Η Νύμφη αυτή ονομαζόταν **Ευνόστη** και από αυτή πήρε ο Εύνοστος το όνομά του. Ο Εύνοστος μνημονεύεται από τον Πλούταρχο στο έργο του «Αίτια Ελληνικά» (40). Εκεί αναφέρεται ότι ο Εύνοστος ήταν νέος ωραίος αλλά και δίκαιος, μυαλωμένος και αυστηρός, που έγινε το αντικείμενο του έρωτα της Όχνης, κόρης του Κολωνού και εξαδέλφης του. Απέκρουσε τον έρωτά της και τότε η Όχνη τον συκοφάντησε στα αδέρφια του, τον Έχεμο, τον Λέοντα και τον Βουκόλο, παροτρύνοντάς τους να τον σκοτώσουν. Οι τρεις αδελφοί σκότωσαν πράγματι τον Εύνοστο στήνοντάς του ενέδρα, αλλά μετά από αυτό η Όχνη καταλήφθηκε από τύψεις, μετάνιωσε και θέλησε να αποκαταστήσει το δίκαιο, πολύ περισσότερο αφού είχαν συλληφθεί τα αδέρφια του Ευνόστου. Ομολόγησε τότε την αλήθεια στον Ελιέα και εκείνος με τη σειρά του τα είπε στον πατέρα της Όχνης. Στη συνέχεια η Όχνη αυτοκτόνησε και τα αδέρφια του Ευνόστου εξορίστηκαν. Ο Πλούταρχος αναφέρει ότι τη διήγηση αυτή τη δίνει η ποιήτρια Μυρτίς από την Ανθηδόνα.

Οι κάτοικοι της Τανάγρας ίδρυσαν άλσος και ηρώο προς τιμή του αδικοχαμένου Ευνόστου. Στο μνημείο αυτό δεν επιτρεπόταν να μπαίνουν γυναίκες. Αν καμιά φορά συνέβαινε συμφορά, σεισμός ή ξηρασία, ερευνούσαν το ενδεχόμενο να είχε εισχωρήσει γυναίκα στο ηρώο του Ευνόστου. Ο Διοκλής ο Πεπαρήθιος στο έργο του «Περί ηρώων» παραθέτει θρύλο κατά τον οποίο πολλοί είχαν δει το φάντασμα του Ευνόστου να πηγαίνει προς τη θάλασσα για να εξαγνισθεί επειδή κάποια γυναίκα είχε πατήσει τον χώρο του ηρώου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II – ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

A. Συνέντευξη Σπύρου Γουργιώτη, Λιβαδειά 17-3-2015

Πόσα χρόνια ασχολείστε με την τέχνη?

Από μικρό παιδί, πάρα πολλά χρόνια, πάνω από 47. Ξεκίνησα πρώτα με το σχέδιο και τη γελοιογραφία, μετά με το θέατρο και πριν 20 χρόνια άρχισα να ασχολούμαι με την γλυπτική σε πολλές μορφές, με το μέταλλο, το ξύλο, την πέτρα και με διάφορα άλλα υλικά. Πάρα πολλά χρόνια ασχολούμαι με την τέχνη.

Τι σας εμπνέει για τα έργα σας?

Η κυριότερη πηγή έμπνευσης μου, όπως και για πολλούς άλλους καλλιτέχνες στο παρελθόν, είναι η ελληνική μυθολογία και ειδικά η μυθολογία της Βοιωτίας. Επίσης διάφορα κοινωνικά φαινόμενα σημερινά που αποτελούν προβλήματα για τις κοινωνίες μας, όπως η πολιτική κατάσταση σήμερα και παλιά, οι πόλεμοι... Κυρίως όμως είναι η μυθολογία που με εμπνέει .

Γιατί ασχολείστε τόσο πολύ με τους μύθους και ειδικότερα στη συγκεκριμένη περιοχή?

Γιατί πιστεύω ότι η ελληνική μυθολογία περιγράφει τη λειτουργία της φύσης και κυρίως τη λειτουργία του φωτός. Ίσως να μας τρομάζει η ελληνική μυθολογία όταν ακούμε για τέρατα όπως στην Οδύσεια του Ομήρου που ο Οδυσσέας για να φτάσει στην Ιθάκη πέρασε από πολλές δύσκολες καταστάσεις, Κύκλωπες, Λαιστρυγόνες, αλλά είναι πάντα για το καλό του όπως ακριβώς λειτουργεί η φύση για να σας δώσω παράδειγμα να καταλάβετε εσείς για να φτάσετε κάποτε στο πτυχίο σε όποια σχολή, όποια ειδικότητα και να ακολουθήσετε θα περάσετε μία διαδικασία 4-5 ετών. Θα συναντήσετε δυσκολίες, δύσκολα μαθήματα, δύσκολους καθηγητές θα πρέπει να τα ξεπεράσετε αυτά για να φτάσετε στο στόχο σας, στο πτυχίο σας, την Ιθάκη. Αλλά θα ωφεληθείτε γιατί θα μάθετε πολλά πράγματα έστω και αν είναι δύσκολα έτσι το βλέπω και με τη μυθολογία, αυτά τα τέρατα που συνήθως εμφανίζονται η Σκύλα, η Χάρυβδη στην Οδύσεια είναι για το καλό του Οδυσσέα, έπρεπε να περάσει από αυτά τα πράγματα για να φτάσει στο στόχο του στην Ιθάκη και στόχος στη ζωή μας είναι μία Ιθάκη. Βέβαια ο καθένας θα την βρει μόνος του ποια είναι η Ιθάκη και τι συμβολίζει και το ταξίδι που κάνουμε για την Ιθάκη. Γι' αυτό μ' αρέσει η ελληνική μυθολογία, βέβαια την ερμηνεύω με δικό

μου τρόπο, όχι όπως στενά φιλολογικά διδάσκεται στα σχολεία, της δίνω άλλες διαστάσεις και με έχει ωφελήσει αυτό πολύ. Γι' αυτό και με εμπνέει και δημιουργώ αυτά τα έργα.

Ποιές είναι αυτές οι άλλες διαστάσεις που δίνετε στη μυθολογία; Πώς την ερμηνεύετε;

Σας είπα προηγουμένως για το μύθο της Δανάης. Ζούσε μία δύσκολη κατάσταση η Δανάη μέσα σε ένα σκοτεινό δωμάτιο από μικρό παιδί και μπήκε μέσα ο πατέρας των θεών ο Δίας με την μορφή της χρυσής βροχής, το φως, και έκαναν τον Περσέα. Αυτό είναι ένα θετικό ότι το ίδιο το φως λειτούργησε έτσι σε έναν άνθρωπο, τη φώτισε, κι έκανε τον Περσέα. Και ο Περσέας είναι ένα άλλο σύμβολο, πήγε και αποκεφάλισε τη Μέδουσα και το κεφάλι της Μέδουσας το έδωσε στη θεά Αθηνά. Τι συμβολίζει η θεά Αθηνά; Είναι η θεά της σοφίας. Όταν έχετε έναν δάσκαλο απέναντί σας και σας λέει όμορφα πράγματα σας καθηλώνει, όπως είστε εσείς τώρα καθηλωμένοι, όχι οτι εγώ είμαι ωραίος δάσκαλος, αλλά έχετε «πετρώσει» τώρα. Αυτό είναι στο μύθο το πέτρινο, όποιος κοιτούσε τα μάτια της Μέδουσας πέτρωνε, όταν κοιτάξεις τη σοφία κατάματα «πετρώνεις» και μένεις άναυδος, καθηλώνεσαι απ'την πολλή γνώση. Αυτό συμβολίζει για μένα ο συγκεκριμένος μύθος, οτι με τη βοήθεια του φωτός, οδηγείται ο άνθρωπος στη σοφία, στη γνώση και ο Περσέας χρησιμοποίησε αυτή τη σοφία μετά, για να καθηλώνει και να βοηθάει τους ανθρώπους. Και γι'αυτό την έδωσε και στην Αθηνά για να την έχει στην ασπίδα της μπροστά. Μας λέει ξεκάθαρα δηλαδή οτι κάποιος από την παγκόσμια γνώση και σοφία, παθαίνει αυτό το πράγμα, καθηλώνεται, μέχρι να την κάνει κτήμα του και ν'αρχίσει να την αξιοποιεί.

Από πού κατακτήσατε τις γνώσεις σας για τους μύθους;

Πρώτη πηγή είναι αυτά που σώζονται απ'την αρχαιότητα και τα βιβλία στα σχολεία. Η άποψή μου είναι οτι η γνώση δε διδάσκεται, κατακτιέται, πρέπει να κάνεις μεγάλη προσπάθεια για να πας κοντά στη γνώση. Και βέβαια γνώση δεν είναι μόνο αυτό που διδάσκεται στα σχολεία, είναι και η προσπάθεια που θα κάνεις εσύ να κατανοήσεις τη λειτουργία της φύσης. Επίσης με τα χρόνια, να αποκτήσεις πιο βαθιά συμπαντική συνείδηση, να καταλάβεις πως είσαι ένα στοιχείο του σύμπαντος, όλοι είμαστε, πρέπει να έχουμε γνώση, να έχουμε συνείδηση, τί σημαίνει να είμαστε μέρος ενός συνόλου. Το σύνολο είναι το σύμπαν. Και η πραγματική γνώση είναι να έχουμε αυτή τη συνείδηση, ποιός είναι ο ρόλος μας μες στο σύμπαν.

Γιατί πιστεύετε οτι είναι σημαντικό να γνωρίζουμε τους μύθους της περιοχής μας;

Είναι σημαντικό να ξέρουμε όλους τους μύθους και τους παγκόσμιους. Περίπου όλες οι μυθολογίες είναι ίδιες, αλλά κυρίως εδώ στην Ελλάδα ξεχωρίζουν γιατί είναι πάρα πολύ πλούσια η μυθολογία και μιλάει γι'αυτό που σας είπα προηγουμένως, τη λειτουργία της φύσης και ο κύριος κορμός της ελληνικής μυθολογίας προέρχεται απ'τη Βοιωτία. Ο μύθος του Διόνυσου που είναι στον Κιθαιρώνα, οι Μούσες του Ελικώνα, ο Οιδίποδας, η εκστρατεία του Τρωικού πολέμου που ξεκίνησε απ'τη Βοιωτία, απ'την Αυλίδα που είχαν μαζευτεί τα καράβια για να ξεκινήσουν κι έγινε η θυσία της Ιφιγένειας, ένας σπουδαίος λαός όπως οι Μινύες πέρασαν από τη Βοιωτία και ασχολήθηκαν με προηγμένα τεχνικά έργα, που ακόμα και σήμερα τα μελετούν, είχε πολλά μαντεία η περιοχή μας, είναι πλούσια σε μυθολογία και απασχολεί ένα μεγάλο κομμάτι απ'το σύνολο της μυθολογίας μας. Οφείλουμε να τα γνωρίζουμε αυτά, αφού ζούμε σε αυτόν τον τόπο, οφείλουμε να γνωρίζουμε την ιστορία του.

Έχετε κάνει οικογένεια. Τα παιδιά σας τα μεγαλώσατε σύμφωνα με τις διδαχές των μύθων;

Δεν χρειάζεται να προσεγγίζεις τόσο πολύ τους μύθους, να τους ακολουθείς, αρκεί να είσαι κοντά στη φύση. Όταν θα μάθεις στο παιδί σου να ζει κοντά στη φύση, να αγαπάει τη φύση, μετά θα ψάξει από μόνο του το παιδί να βρει τις ιστορίες μέσα από τους μύθους και θα τους κατανοήσει ακόμα καλύτερα όταν πρώτα σαν βάση έχει κατανοήσει πόσο οφείλει ο άνθρωπος να είναι κοντά στην φύση. Τώρα αυτό βέβαια είναι λίγο δύσκολο στην εποχή μας όταν ένα παιδί ζει σε ένα διαμέρισμα στο κέντρο της Αθήνας.

Δεν μπορεί να γίνει αυτό;

Ναι ..οφείλουν οι γονείς να το πηγαίνουν κοντά στη φύση και να του μιλούν γι' αυτό το στοιχείο για να καταλάβει το παιδί ότι υπάρχουν κι άλλες αξίες από αυτές που μας διδάσκουν, που μας δείχνουν οι τηλεοράσεις και οι κοινωνίες μας. Και εκεί κάπου το ίδιο το παιδί, όπως είστε εσείς τώρα σε αυτήν την ηλικία, πρέπει να αρχίζει να προβληματίζεται και να ψάχνεται. Να παίρνει τι μας δείχνουν οι κοινωνίες, τι μας δείχνουν το ίντερνετ, τι μας δείχνουν οι τηλεοράσεις, για πάμε και λίγο στο βουνό να πάμε να δούμε τι θα μας δείξει το βουνό. Οφείλετε να ψαχτείτε λίγο πάνω σε αυτό το θέμα να μην είστε ξεγνοιαστοί μπροστά στη ζωή! Υπάρχουν τόσο όμορφα πράγματα γύρω μας που τα αγνοούμε.

Γιατί πιστεύετε ότι αποτέλεσε η Βοιωτία κέντρο της ελληνικής μυθολογίας;

Δεν μπορώ να πω τώρα μπροστά στα παιδιά τέτοια πράγματα γιατί η Βοιωτία. Συνήθως λέμε στα παιδιά ότι διδάσκεται στο σχολείο. Οφείλουν να ψαχτούν και να το βρουν μόνοι τους γιατί η Βοιωτία! Εγώ έχω τη δική μου άποψη γιατί η Βοιωτία, αλλά δεν είναι σωστό να ακούσουν τα παιδιά... αν έρθει ένα παιδί μόνο του θα του πω! Επισήμως δεν μπορώ να πω ...ότι λέει το σχολείο και τα συγγράμματα.

Τα συγγράμματα δεν αναφέρουν γιατί η Βοιωτία όμως!

Είδες προηγουμένως είπε η καθηγήτριά σας ότι η Κρύα είναι ενεργειακός τόπος, δεν το λένε τα βιβλία αυτά ...θα πρέπει να καταλάβεις ότι σε έναν τόπο που υπάρχει ένα τεράστιο σπήλαιο όπου από μέσα βγαίνουν δύο, τρεις πηγές και βγαίνοντας σχηματίζουν ένα ποτάμι, υπάρχει ένα δάσος και γύρω από το σπήλαιο υπάρχει ένα καταπληκτικό τοπίο, ένα φαράγγι δεν χρειάζεται κάτι ιδιαίτερο για να είναι ενεργειακό ..είναι αυτή η ομορφιά της φύσης ..! Σου δίνει ενέργεια, σου δίνει έμπνευση, σε γαληνεύει...ε αυτό το πράγμα είναι και η Βοιωτία! Είναι γεμάτη από τέτοια, έχει το ομορφότερο βουνό της Ελλάδας, δεν είναι τυχαίο ότι εδώ ήρθαν οι Μούσες να μείνουν και ότι μένανε και οι θεοί εδώ πέρα, γιατί είναι ένα όμορφο βουνό ,έχει θάλασσες και από πάνω και από κάτω, είχε την λίμνη της Κωπαΐδας παλιά, πνιγμένος ο τόπος στα νερά και στα βουνά κι αυτό είναι ένα ερέθισμα για να παράγεις μύθους εδώ πέρα!

B. Συνέντευξη Γιώργου Λάιου, Λιβαδειά 17-3-2015

Για ποιο λόγο ασχοληθήκατε επαγγελματικά με την αφήγηση; Ποιο ήταν το κίνητρο;

Σαν ήμουνα παιδί, το αγαπημένο μου μάθημα στο σχολείο ήταν η μυθολογία. Αυτό μου κίνησε περισσότερο το ενδιαφέρον για περισσότερη αναζήτηση και ανακάλυψη μια καταπληκτική σειρά κόμικς τα "Κλασικά Εικονογραφημένα", με πλούσιο υλικό για τους μύθους και με ιστορίες απο την παγκόσμια λογοτεχνία. Εκείνα τα χρόνια, υπήρχε στο κρατικό ραδιόφωνο μια πρωινή εκπομπή της Αντιγόνης Μεταξά, γνωστή ως «Θεία Λένα», το «Καλημέρα σας παιδιά», με αφηγήσεις παραμυθιών κι'αυτό με μάγεψε ακόμα περισσότερο. Σε ότι μου κινούσε το ενδιαφέρον απ'όλα αυτά κρατούσα σημειώσεις (το κάνω και σήμερα) σ'ένα τετράδιο και όταν ερχόταν το σούρουπο το συζητούσα με τον καλύτερο παραμυθά που γνώρισα στη ζωή μου, τον πατέρα μου. Κουρνιαζοντας στην αγκαλιά του έπαιρνα το μονοπάτι της περιπέτειας μέσα απο τη δράση των ηρώων και ζούσα το δικό μου ταξίδι μέσα από το παραμύθι, που τις περισσότερες φορές ύπνος προλάβαινε το τέλος.

Και έτσι πέρασαν τα χρόνια και στο διάβα μου συνάντησα τη Σχολή Αφηγηματικής Τέχνης. Ένα παιδικό όνειρο αρχίζει να γίνεται πραγματικότητα. Να μοιράζομαι τις ιστορίες, τους μύθους και τα παραμύθια σε κοινό με τη δύναμη του προφορικού λόγου.

Χρησιμοποιείτε τους μύθους στην καθημερινότητά σας;

Τίποτα δεν συμβαίνει από μόνο του και μόνο τυχαίο δεν είναι. Οι μύθοι όπως και τα παραμύθια αντικατοπτρίζουν θεμελιώδεις αξίες, απεικονίζουν τις ανθρώπινες σχέσεις αλλά και την ανθρώπινη ψυχή. Εκφράζουν καθημερινές ανάγκες, καταλαιάζουν τους φόβους, δίνουν προοπτική στα όνειρα. Γη, ουρανός, θάλασσσα, βουνά, ποτάμια, λίμνες, χνάρια χαραγμένα πάνω στην πέτρα, όλα δένουν αρμονικά μεταξύ τους μέναν αραχνούφαντο ιστό και με κάποιο μαγικό τρόπο η επικοινωνία γίνεται με το ζωντάνεμα του λόγου μέσω των μύθων και των παραμυθιών.

Υπάρχει ενδιαφέρον από το κοινό και αν ναι, ποιοι δείχνουν δείχνουν περισσότερο ενδιαφέρον, οι μαθητές ή οι ενήλικες;

Οι άνθρωποι διαθέτουν μεγάλη φαντασία, απλά χρειάζεται να τους πατήσεις ένα κρυφό κουμπάκι για να ενεργοποιηθούν. Μόλις συμβεί αυτό ανοίγουν ορθάνοιχτα μάτια, αυτιά,

καρδιά, ψυχή. Δεν υπάρχουν όρια ηλικίας. Μικροί, μεγάλοι ξεδιπλώνουν τα φτερά τους και ταξιδεύουν στο δικό τους ονειρικό κόσμο, καθησυχασμένοι και λυτρωμένοι με τη βεβαιότητα ότι θα τα καταφέρουν κι αυτοί όπως ο ήρωας της ιστορίας. Λίγες μέρες πριν σ'ένα θεωρητικά δύσκολο κοινό, παιδιά της ηλικίας σας, ξαφνιάστηκα τόσο πολύ όσο ποτέ άλλοτε. Σε μια αίθουσα με πλήθος 150 ατόμων, αφηγούμενος μια ιστορία, ένιωσα σαν να βρίσκομαι σε αίθουσα του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών.

Στο Κέντρο Μελέτης και Διάδοσης Μύθων και Παραμυθιών, στο οποίο είστε μέλος, συνεχίζετε να κάνετε έρευνες για μύθους που ίσως δεν έγιναν ποτέ γνωστοί;

Κάθε μέρα που περνάει κάτι ξεχνιέται, κάτι χάνεται. Αυτό πρέπει να το κρατήσουμε ζωντανό, έστω ένα μικρό κομμάτι από την πολιτιστική κληρονομιά. Ένα τραγούδι, μια παροιμία, ένα παραμύθι, ένα μύθο ή έστω μερικές λέξεις ή εκφράσεις. Θεωρούμε χρέος μας λοιπόν να διασώσουμε από τη λήθη όσους περισσότερους μύθους μπορούμε.

Γιατί αποφασίσατε να κάνετε το Φεστιβάλ Μύθων και Παραμυθιών στη Βοιωτία; Πότε ξεκίνησε το Φεστιβάλ και τι περιλαμβάνει το πρόγραμμά του;

Η Βοιωτία είναι ένας τόπος ευνοημένος από τη φύση, τη μυθολογία και την ιστορία. Από τη μία μεριά ο κάμπος και από την άλλη περιτριγυρισμένη από βουνά, Παρνασσός, Ελικώνας με τις Εννέα Μούσες του, Κιθαιρώνας... και μετά η θάλασσα που βλέπει σε Ευβοϊκό και Κορινθιακό Κόλπο. Και πόλεις, με παρελθόν ιστορικό και πλούσιο σε μύθους όπως Ορχομενός, Χαιρώνεια, Θήβα, Λιβαδειά, Κορώνεια, Θεσπιές, Αλίαρτος, Άσκη, Ασωπία! Όλος αυτός ο πλούτος της παράδοσης, σε συνδυασμό με τον φυσικό πλούτο, γέννησαν την ιδέα αυτή, ώστε μέσω αφηγηματικών διαδρομών, αυτό το θαύμα να απλώσει τις ρίζες του απ'άκρη σ'άκρη σε όλη τη Βοιωτία. Το Φεστιβάλ Μύθων και Παραμυθιών της Βοιωτίας ξεκίνησε τον Αύγουστο του 2013, συνεχίστηκε τον Ιούνιο του 2014 και στόχος είναι να πραγματοποιηθεί το 2015 σε περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους με τις ρίζες τους βαθιές σ'αυτόν τον πλούτο του μύθου και της ιστορίας, ώστε ο θεατής να γνωρίσει τον τόπο του μέσω των αφηγηματικών διαδρομών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΙΣΤΟΓΡΑΦΙΑ - ΦΙΛΜΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλιογραφία

Γιάννα Βαρουξή-Μπαδύλα *Εκ Τροφώνιου άρξασθαι...* Λεβαδειά 2010

Αριστείδης Ρούσσαρης *Μύθοι και ιστορίες της αρχαίας Βοιωτίας* Λεβαδειά 2002

Αριστείδης Ρούσσαρης *Ο μύθος της Έρκυνας και το ποτάμι της στη Λεβαδειά* Λεβαδειά 2009

Pedro Olalla *Μυθολογικός Άτλας της Ελλάδας* Εκδόσεις ROAD 2003

Pierre Grimal *Λεξικό της Ελληνικής και Ρωμαϊκής Μυθολογίας* UNIVERSITY STUDIO PRESS 1987

Παυσανίας *Βοιωτικά*

Ιστογραφία

//el.wikipedia.org

<http://festivalvoiotias.blogspot.gr/>

www.e-mythos.eu

www.hellinon.net

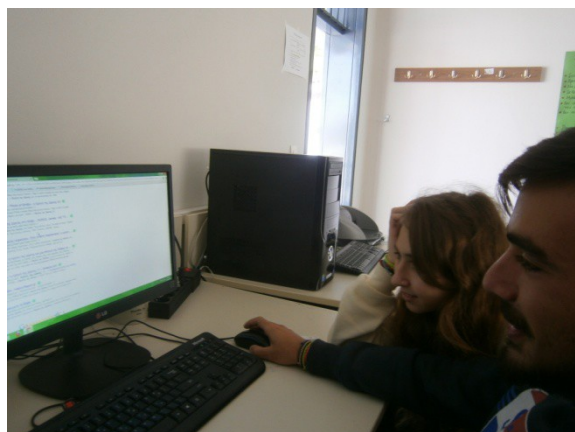
pedroolalla.com

<http://www.hsiodos.gr>

http://www.logiosermis.net/2013/12/blog-post_1162.html#.VZFjYUazahg

http://xronontoulapo.blogspot.gr/2012/12/blog-post_2.html

<http://bit.ly/1SY8Poo>

<http://sogal-stiri.blogspot.gr/2009/07/oi-ennea.html>

<http://12dim-volou.mag.sch.gr/frixos%20kai%20elli.htm>

<http://www.520greeks.com/articles/voiotia-mythology/>

<http://viotikoskosmos.wdfiles.com/local--files/geoperivallontika2009/geoperivallontika2009.pdf>

http://ellinonpaligenesia.blogspot.gr/2013/03/blog-post_1830.html

<http://viotikoskosmos.wikidot.com/viotia-history>

<http://orchomenos.gr/>

Φιλμογραφία

Οπτικοακουστική Διάλεξη του ελληνοιστή Pedro Olalla: [Γιατί η Ελλάδα](#): (διαθέσιμο στο διαδίκτυο)

Σειρά ντοκιμαντέρ [Οι Τόποι των Μύθων](#) (ΕΡΤ-1 2004)

